

Rotaryclub 's-Gravenhage 100 jaar

Inhoud

INLEIDING:	HET MAKEN VAN EEN BOEK OVER 100 JAAR	4
HOOFDSTUK 1:	HOE ZIJN WIJ GESTART	6
1a	ZOEKEN NAAR GESCHIEDENIS - GESCHIEDENIS ZOEK	
1b	HET BEGIN	8
1c.	OFFICIEEL BEGIN	10
1d.	ACTIEVE ROTARYCLUB VANAF DE START	12
1e.	TIJDENS DE BEZETTING	14
1f.	ENKELE FEITEN OVER DE EERSTE JAREN	17
HOOFDSTUK 2:	HONDERD JAAR: VERANDERINGEN EN CONSTANTES	18
2a.	100 JAAR	
2b.	ZO WORDEN WE BESTUURD	19
2c	TO BE OR NOT TE BE	20
2d.	ZO ZIJN DE GEWOONTES	21
2e.	WAAROVER SPRAKEN ZIJ?	23
2f.	HET DECORUM: KETEN, VAANTJE, SPELDJE EN KISTJE MET KLEEDJE	25
2g.	VROUWEN BIJ DE CLUB	27
2h.	INNERWHEEL EN FREEWHEEL	29
2l.	GEHEIM GENOOTSCHAP	30
2J.	R6	32
2k.	ROTARY	33
HOOFDSTUK 3:	CLUB IN ACTIE	35
3a.	ACTIEVE CLUB	
3b.	VIER TANDHEELKUNDIGE PRAKTIJKRUIMTEN IN BANDGLADESH	36
3c.	ROTARY FOUNDATION	38
3d.	ANDERE R6 PROJECTEN	39
3e.	COMMUNITY SERVICE, HOE DOEN WE DAT?	40
3f.	ENKELE COMMUNITY SERVICE PROJECTEN VAN ONZE CLUB	42
3e.	WIJ WERKEN GRAAG SAMEN	43
3f.	IN ONZE ROTARYCLUB ZIT MUZIEK	45

HOOFDSTUK 4: BIJZONDERE LEDEN

4a.	BIJZONDERE LEDEN	47
4b.	GERT KIRCHMANN	48
4c.	APPIE SIJTHOFF	49
4d.	JAN TINBERGEN	51
4e.	WILLEM DREES JR.	53
4f.	JEROME HELDRING	54
4g.	ROB SOETENHORST	56
4h.	HANS HOEFNAGELS	58
4i.	SAMUEL (SAAM) NIJSTAD	60
4j.	CORNELIS WILLEM (CEES) DUBBINK	62
4k.	CEES FASSEUR	64
4l.	DICK VAN DE KAA	66
4m.	PAUL GERRETSEN	68
4n.	INEZ DE BEAUFORT	70
4o.	PAUL SCHNABEL	73
TOT SLOT		75

HET MAKEN VAN EEN BOEK OVER 100 JAAR

Het maken van een boek over 100 jaar Rotary 's- Gravenhage valt niet mee. Het begint met een opgewekt plan om dit te realiseren. 100 Jaar is niet niks. Dat vraagt om speciale aandacht en wat ligt meer voor de hand dan daarover een boek te schrijven. Maar dan begint het feest. Want het ligt voor de hand om eerst in archieven te gaan zoeken naar wat er nog op papier staat geschreven over deze jaren. En dan blijkt het archief over de vooroorlogse jaren en ook de oorlogstijd grotendeels te zijn verdwenen, ergens tussen Berlijn en Siberië. Gelukkig zijn nog wat flarden terug te vinden in Amsterdam, maar het is niet veel. Dan op zoek naar de archieven van na de Tweede Wereldoorlog. Die moeten te vinden zijn in het Haagse archief, waaraan wij jaren terug al onze documenten hebben overgedragen. Maar ook dat levert flinke hobbels op. Want wij mogen om privacy-reden niet zomaar in archieven duiken. Het pleidooi dat het over onszelf gaat blijkt niet zomaar te werken. Uiteindelijk krijgen wij onder voorwaarden wel toegang maar mogen wij niet kopiëren. Alles moet met de hand worden aangetekend. Verder is er weinig ander materiaal te vinden. Hier en daar nog wat oude verslagen, wat aantekeningen en natuurlijk foto's in persoonlijke 'archiepjes'.

Natuurlijk wordt een werkgroep in onze Rotary gevormd om het boek te maken. Het is één van de 4 werkgroepen voor het jubileum. De 4 werkgroepen zijn voor: het boek, een symposium, het diner en een concert. Dit alles wordt gecoördineerd door Paul Elsinger. De werkgroep 'boek' staat onder leiding van Fred Brom. Met als leden Carla Joosten, Gijs Verdoes Kleijn, Maarten Grasveld, Claudine Chavannes-Mazel en Bea ten Tusscher. Met veel energie en inzet gaat de werkgroep aan de slag en verzamelt materiaal, bezoekt archieven, vraagt om inbreng van andere leden en bespreekt ideeën over inhoud en opzet. Omdat het bespreken van de opzet en inhoud niet hetzelfde is als het schrijven van een boek, biedt Mark Frequin aan om het, met inbreng van teksten van anderen, te gaan schrijven. Tevens regelt Mark dat Theo Oskam gaat helpen met het drukken, vormgeven en uitgeven van het boek. En aldus kwam het voorliggende boek tot stand.

Omdat het boek een resultaat is van samenwerking van leden, kenmerkend voor wat deze Rotaryclub is en wil zijn, memoreren wij hieronder wie wat allemaal heeft gedaan:

- . Fred Brom is als voorzitter van de werkgroep de grote motor van het hele project.
- . Fred Brom, Bea ten Tusscher, Carla Joosten, Maarten Grasveld, Claudine Chavannes-Mazel en Gijs Verdoes Kleijn hebben als werkgroepleden heel veel werk verzet in het leveren van bijdragen, zoekwerk, opvragen van informatie en passie.
- . Carla Joosten en Bea ten Tusscher schreven hoofdstuk 4 over bijzondere leden. Bea en Carla schreven ook nog de paragrafen over vrouwen in de club.
- . Bijdragen kregen wij van Pim Zoomers over de Rotary-mores en de geheime zeilclub, Elisabeth Beelaerts van Blokland over Community Service, Hans Gelderblom en Fred Brom over de R6 en R7 en Roel den Oosten over de Rotary muziek.
- . Maarten Grasveld verzorgde de foto's en illustraties ; hij beheerde ook ons nieuwe archief en hij zorgde met de vormgever voor de lay-out

. Henk Ambachtsheer heeft het zoekwerk gedaan voor de (voor)oorlogse periode; dit heeft Mark Frequin in hoofdstuk 1 verwerkt.

. Mark Frequin schreef hoofdstukken 1, 2 en 3; verder schreef hij alles aan elkaar om er een leuk leesbaar boek van te maken en verzorgde de redactie en eindredactie en regelde het uitgeven en drukken.

Wij hopen dat het een heel leuk boek is geworden. Een boek dat makkelijk leest en dat voor ingewijden en niet ingewijden een heel mooi inzicht geeft in 100 jaar Rotary 's-Gravenhage. Wij vonden het een eer en genoegen om dit boek te maken

Fred Brom,

Bea ten Tusscher,

Carla Joosten,

Maarten Grasveld,

Claudine Chavannes-Mazel

Gijs Verdoes Kleijn

en

Mark Frequin

Fred

Bea

Carla

Maarten

Claudine

Gijs

Mark

1a. ZOEKEN NAAR GESCHIEDENIS – GESCHIEDENIS ZOEK

Het aardige van 100 jaar worden is dat er veel geschiedenis is. Leuk is het om in archieven op zoek te gaan naar oude documenten die ons nu vertellen wat er is gebeurd in die 100 jaar. Interessant is het om erachter te komen wat het begin is geweest van Rotary 's-Gravenhage, wie de oprichters zijn geweest, of wij de oudste Rotaryclub in Nederland zijn, hoe de club in moeilijke tijden overeind is gebleven, waar de club bij elkaar kwam, hoeveel leden er waren in de loop van de tijd.... Op zoek gaan naar de geschiedenis van de club was dus het motto. Op zoek naar archieven, op zoek naar documenten en verslagen, op zoek naar materiaal dat ons kan vertellen wat er is gebeurd in deze 100 jaar, afspraken maken met archiefbeheerders, toestemming vragen om documenten te mogen inzien of liefst nog kopiëren... kortom: zoeken naar de geschiedenis van Rotary 's-Gravenhage.

Het gemeentearchief van Den Haag

kunnen vinden. Ergens tussen Den Haag, Berlijn, Moskou, waarschijnlijk Siberië en Amsterdam is heel veel zoekgeraakt.

Dat gaat terug op de Tweede Wereldoorlog. In september 1940 heeft de Duitse bezetter van Nederland de administratie en het archief van Rotary 's-Gravenhage in beslag genomen. In dat archief zat ook het charter van oprichting van deze Rotaryclub. Daardoor hebben wij geen precieze datum van oprichting. Uiteraard hebben wij wel indicaties van het oprichten en daardoor ook zeer waarschijnlijke kennis van de start van de club. Wat er precies is gebeurd met de administratie en het archief is niet duidelijk. Wat wij denken te weten is dat de Duitsers het archief naar Berlijn hebben overgebracht. Vervolgens is het naar Polen verhuisd. In 1945 is het door de Russen buitgemaakt en naar Moskou en mogelijk later nog naar Siberië overgebracht. Niet uitgesloten is echter dat het archief (grotendeels) is vernietigd, misschien al in Den Haag. Mogelijk is ook dat het materiaal door bommen op Berlijn of door bommen ergens 'onderweg' verloren is gegaan. Wat wij wel weten is dat na lange zoektochten in Russische archieven en dat na lange ambtelijke onderhandelingen koningin Beatrix – op staatsbezoek bij Poetin– op 5 juni 2001 een overeenkomst tekende over 'displaced' archieven. Deze archieven kwamen tussen 2001 en 2003 terug naar Nederland. En daartussen zaten ook 234 dossiers van

Rotary Nederland uit de periode 1924-1940. En daartussen zat ook een paar documenten van Rotary 's-Gravenhage. Dat materiaal ligt nu in het Stadsarchief van Amsterdam.

Van latere jaren liggen er nog veel documenten in het Archief van de stad Den Haag. Maar zoals gezegd, ongesorteerd. Verder hebben leden van de huidige club nog het een en ander aan materiaal liggen. Soms opgeborgen in dozen, kistjes en plastic tassen. Van deze bonte verzameling aan papier maken wij de geschiedenis op van onze club.

*Het stadsarchief van Amsterdam,
architect De Bazel*

1b. HET BEGIN

De wieg van Rotary 's-Gravenhage stond in Sociëteit De Witte. Bij De Witte ligt de start van deze Rotaryclub of preciezer bij enkele leden van De Witte. In het voorjaar van 1924 kwamen enkele leden van De Witte op vrijdag bij elkaar. Dat was een lunch van de Rotaryclub in wording. Van de lunch op 6 mei is nog een verslag gevonden. De drie initiatiefnemers van de club waren G. Hennus, mr. G.C.J. Varenkamp en J.F.D. Scheltema. Alle drie waren lid van De Witte. De aanloop naar de oprichting is dus al genomen in het voorjaar van 1924. Met vanaf het begin de 'formule' van een lunch op vrijdagmiddag, met een start om 12.30 uur. Een formule die tot op dag van vandaag standhoudt. De lunches bleven niet bij De Witte. Na de zomer van 1924 verhuisde de club in wording naar hotel Victoria. En nog later naar hotel Paulez. Ook die traditie van met enige regelmaat verhuizen naar een andere lunchlocatie is tot op de dag van vandaag in stand gebleven.

Rotary 's-Gravenhage was niet de eerste Rotaryclub in Nederland. De eerste R.C startte in 1922 in Amsterdam.

Hotel Paulez op hoek Lange Voorhout

Maar bij het tweejaar bestaan van RC Amsterdam op 21 november in hotel Americain in Amsterdam waren ook al gasten uit Den Haag, 'alwaar een RC in oprichting' was. Aldus een verslag in krant De Standaard. Toen was dit blijkbaar landelijk nieuws. Den Haag, Rotterdam en Utrecht volgden Amsterdam met oprichting van Rotaryclubs. Kijkend naar de verschillende startdata is RC Den Haag de derde RC in Nederland.

Sociëteit De Witte aan het Plein

Op 12 december 1924 werd de Rotaryclub 's-Gravenhage formeel opgericht. Dat gebeurde niet in een lunchbijeenkomst, maar in een avondvergadering in hotel Victoria. Het diner begon 's avonds om 7 uur. En de

kosten voor deelname waren 6 gulden, inclusief drank en fooien. Dat waren nog eens tijden! Het was een plechtig moment. Daarom was het kledingvoorschrift smoking of jacquet. En voor alle duidelijkheid, alleen mannen konden lid zijn of worden. De plechtigheid werd bijgewoond door Rotarians uit Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Brussel. Het heeft een langdurig goed contact met onze vrienden uit Brussel opgeleverd. Maar ook de burgemeester J.A.N. Patijn was aanwezig, om te benadrukken dat het om een bijzonder moment ging. Net zoals de aanwezigheid van de vertegenwoordiger van R.I.B.I., Vivian Carter, en de Chargé d'Affaires van de Amerikaanse legatie, L. Sussdorf, duidelijk maakten dat het om een belangrijk moment ging.

Bij de start van de Rotaryclub waren er 17 leden. Van deze 17 waren er 12 lid van De Witte. Het geeft een band aan tussen de RC en Sociëteit De Witte, die tot op de dag van vandaag standhoudt. Reden om het 100 jaar feestdiner te houden op de Sociëteit. De drie

ROTARY CLUB "S-GRATVEDRAGE"			
<u>BECKER</u> , Carol Joseph Anton	Wroet Hoesbroekweg 1a, Wassenaar.	Den Haag.	Bir.General der N.V.Son.Hed.Schelde.
<u>BOON</u> , Hendrik Willem	Albertinastraat 19,	DEN HAAG.	Directeur Ruitersparbank
<u>CHARBONNEAU</u> , Dr. John Emyage	Frankenstraat 66,	DEN HAAG.	Secrétaire Emer v. Koophandel & Fabrieken
<u>DELMER</u> , Jozef van,	Jan Steenlaan 11,	DELFT.	Wholesale Electrical Supplier.
<u>DECHARTRE</u> , Otto Louis	Juliana v. Stolberglaan 49,	DEN HAAG.	Adj. Directeur N.V. Boek- & Kunstboekery
<u>FLINKE</u> , Dr. Egbert Willem de	L.v. Noorderkerk 50,	DEN HAAG.	V/h Houten & Co.
<u>HEER</u> , Gilles	Anna Paulownastr. 113,	DEN HAAG.	Bankier
<u>MAUSER</u> , Heinrich Wilhelm	Speersingel 66,	DELFT.	Vice President Royal Delft Ware Manufacture
<u>POUW</u> , Hugo	Prins Mauritslaan 55,	DEN HAAG.	Rechtsgeerd Ingenieur.
<u>SCHILTEMA</u> , Johann Friedrich Daniël	173 Frankenlaan,	DEN HAAG.	Verzekering.
<u>SCHIFF</u> , Felix	Frankenstraat 7,	DEN HAAG.	Directeur N.V. Rubberfabriek "VERBODEN".
<u>STOFFEN</u> , Elmer Henri	Klein Vrijheids 1,	DELFT.	Dir. N.V. Machinefabriek Holmvoeld.
<u>VOUW</u> , David	Iepelaan 6,	DEN HAAG.	Inspecteur Raad van Legation Dep. v. Financiën
<u>VOUW</u> , Cornelia Pieter Louis Bernard	v. Sligelandstraat 50,	DEN HAAG.	Journalist.
<u>WETTER</u> , Anne Willem Elie	Jan v. Nassaustraat 90,	DEN HAAG.	Bir. Haagse Tramweg Nij.
<u>WILK</u> , Dr. Willem van der	Klimpestraat 31,	DEN HAAG.	Bir. H.B.S. & G.H.S.
Varenkamp 46: G.C.J.	Prins Wilhelmslaan 58		Wroetant

Map - Charter Members -
Nassau

De drie initiatiefnemers vormden ook samen het bestuur. Weliswaar samen met twee andere leden. G. Hennus werd voorzitter en G.C.J. Varenkamp werd zijn eerste vicevoorzitter. J.F.D. Scheltema werd de penningmeester. Het bestuur werd aangevuld met twee andere leden: J. van Dillen als secretaris en H.W. Mauser als tweede vicevoorzitter. Verhoudingsgewijs een stevig bestuur!

In het begin was het nog wel wat zoeken naar de goede vorm van de lunchbijeenkomsten.

Ledenlijst oprichters

Moest er een warme maaltijd worden geserveerd? Of was een 'aangeklede' boterham genoeg? Het zal een pittig gesprek hebben opgeleverd in de club. Waardoor ook niet direct een keuze werd gemaakt. Ook daarin zetten wij tot op de dag van vandaag de traditie voort van 'wat doen wij met de lunch?'. In december 1924 kwam de Club er niet gelijk uit. Hetgeen leidde tot het instellen van een commissie op 9 december 1924 die zich hierover moest buigen. Wat wel gelijk duidelijk was: bij elke bijeenkomst zou de levensgeschiedenis van één van leden aan de orde komen. Daartoe werd een overzicht opgesteld, waarin duidelijk werd wie wanneer aan de orde zou komen. Wat ook duidelijk was: bij elke bijeenkomst werd genoteerd wie er aanwezig was. Daartoe werd de leden gevraagd te tekenen in een boek. De handtekening was het bewijs van aanwezigheid. Het betreffende boek is helaas niet teruggevonden. Het bijhouden van de attendance heeft lang standgehouden. Pas in de laatste jaren is de registratie van de attendance losgelaten. Tot het moment dat het weer gebruikt ging worden voor de betaling van de lunches. Waarmee ook deze traditie weer in ere is hersteld.

1c. OFFICIEEL BEGIN

Voor de start van RC 's-Gravenhage worden twee data gebruikt. De eerste is de al genoemde datum van 12 december 1924. Toen werd RC 's-Gravenhage geïnstalleerd. Maar een Rotaryclub bestaat pas officieel als een Rotary charter wordt toegekend. Die toekenning was op 21 februari 1925. Toen werd het charter toegekend onder het nummer 1919. Wat de precieze datum van uitreiking was kunnen wij weer niet achterhalen. Maar duidelijk is wel dat 21 februari het officiële begin is. Beide data gebruiken wij nu voor onze feestelijke activiteiten om stil te staan bij de 100ste verjaardag. En ach, belangrijke feesten mogen best worden uitgesmeerd over twee data: 12 december (2024) en 21 februari (2025). 21 Februari als de officiële verjaardag en 12 december als de eigen verjaardag. Dat 12 december ook zo werd ervaren blijkt wel uit het verslag van de lunchbijeenkomst van 24 april 1925. Daarin is vermeld dat op 12 december 1925 de eerste verjaardag van de RC gevierd zou gaan worden.

Dat de oprichting van de RC ook grote indruk

Mededeelingen 19-12-1924

Oorkonde tgv 75 jarig bestaan

maakte in de bakermat van de Rotary, de U.S.A., bleek wel uit het bezoek dat de president van Rotary International, Everett W. Hill, met zijn gevolg aan Den Haag al in 1925 aflegde. Ook elders in Europa heeft hij mogelijk bezoeken afgelegd. Maar hij begon zijn bezoeken in Den Haag op 17 mei 1925 als gast van RC 's-Gravenhage. Hij kwam die dag aan op station Hollands Spoor. Vandaar werd het gezelschap met auto's naar hotel Des Indes gereden. Alwaar wat kon worden gerust. Vervolgens volgde uiteraard een rondtocht door de prachtige stad. Wel werd ook in de rondtocht een rustpunt ingelast. Dat was het Paviljoen van De Witte in Scheveningen. Daar werd van enkele 'verversingen' genoten. Om aansluitend naar kasteel Oud Wassenaar te rijden, waar de lunch werd gebruikt. Op de terugweg werd het Vredespaleis nog bezocht. De dag werd afgesloten met een diner in Hotel Paulez. Dat diner was voor de leden van de Rotaryclub 's-Gravenhage 'met hunne dames'. Bij het diner waren ook de leden van de drie andere op dat moment bestaande Nederlandse Rotaryclubs, Amsterdam, Utrecht en Rotterdam uitgenodigd. Uiteraard ook 'met hunne dames'.

Niet op 12 december, maar op 11 december werd de eerste verjaardag gevierd. Blijkbaar was op dat moment het dispuut over de lunchmaaltijd al beslecht. Want in het verslag van de viering werd melding gemaakt, dat in plaats van de reguliere lunch een echte middagmaaltijd werd geserveerd. Het bijzondere moment werd gecombineerd met de tweede intercity-samenkomst met de RC Rotterdam. Daar waren overigens ook RC-leden uit Amsterdam aanwezig. Al vanaf het begin was er actieve samenwerking met Rotaryclubs uit andere steden. Zowel RC's in Nederland als ook in België, zoals Brussel en Antwerpen.

Dat het vanaf het begin zoeken is geweest naar de betrokkenheid van vrouwen bij de RC blijkt al uit berichtgeving uit 1925. Op dat moment was Rotary een club van mannen. Pas veel later (daarover in een ander hoofdstuk meer) traden vrouwen toe tot het gezelschap. Op de bijeenkomst van 28 september 1925 kreeg de emancipatie van de dames wel een (kleine) impuls. Er kwam een voorstel aan de orde 'om enige malen per jaar een bijeenkomst te hebben met dames, op welke bijeenkomst dan het een en ander omtrent Rotary kan worden meegedeeld, opdat onze dames beter van de Rotary-denkbelden op de hoogte kunnen komen en dus in deze beter met ons kunnen meeleven.' Het voorstel werd aangenomen, waarop de bijeenkomst met de dames op 11 november 1925 in Hotel Paulez plaatsvond. De voorzitter sprak daar gedenkwaardige woorden zoals: 'De Rotary-beginselen verlangen dat wij elk nuttig ambt, betrekking, beroep of bedrijf hoog moeten houden; door met onze vrouwen thans samen te komen, tonen wij ook het beroep der huisvrouw te respecteren. 'De rede werd 'zeer toegejuicht'. Daarna was er muziek van een trio van Cesar Franck door Rotarian Nijhoff, piano, Rotarian Roosenburg, cello en Mej. Varenkamp, zang en een aria van Bach door Roosenburg en Nijhoff, 'welke zeer verdienstelijke uitvoering hooglijk door de aanwezigen werd gewaardeerd.'

*Diner tgv eerste verjaardag in
Hotel Paulez*

1d. ACTIEVE ROTARYCLUB VANAF DE START

Vanaf het begin was RC 's-Gravenhage een actieve club. Dat blijkt uit nog teruggevonden verslagen en uit krantenberichten. In de jaren twintig en dertig schreven kranten over activiteiten van ook deze Rotaryclub. Het betrof verschillende activiteiten, zoals het organiseren van liefdadige acties, hulp bieden aan inwoners van Nederland die door rampen werden getroffen, het organiseren van (ook) internationale conferenties, sportieve activiteiten en het verzorgen van interessante lezingen. Met behulp van een aantal teruggevonden verslagen en gevonden krantenberichten hieronder een kleine schets van het actief zijn van de RC in deze periode.

Vanaf het begin heeft RC 's-Gravenhage zich ingezet voor goede doelen. Dit paste uiteraard in de doelen die de Rotary nastreefde. Zo werd in september 1925 gesproken over het voornemen om een autotocht te organiseren voor 'onvermogen' kinderen 'met een gebrek'. Bedoeling was dat met de auto's van de leden deze kinderen een mooie dag zou worden bezorgd. Of het in 1925 is doorgegaan kunnen wij niet terugvinden. Het is wel waarschijnlijk. Van een dergelijke actie in 1927 is wel informatie teruggevonden. In De Avondpost van 18 september 1927 staat een verslag van een autotocht die is georganiseerd. 35 Kinderen met een lichamelijk gebrek zijn in die middag met 12 auto's van leden en met enkele huurauto's naar Noordwijk gereden. Onder leiding van dr. Rosenberg en dr. De Flines, van de Rotary-commissie voor 'kinderen met een gebrek', hebben de kinderen kunnen genieten van de autotocht en van een picnic in Noordwijk. Uit het krantverslag werd duidelijk dat het plan was om deze autotocht elk jaar te laten plaatsvinden. Een ander goed doel betrof de steun die werd verleend aan De Achterhoek. Op 10 augustus 1925 werden Borculo en omgeving getroffen door een zeer zware storm. Door die storm vielen 4 doden, waren er 80 gewonden en was er grote schade. In Den Haag werd 10.000 gulden ingezameld voor het getroffen gebied. RC 's-Gravenhage droeg hieraan 100 gulden bij.

RC 's-Gravenhage liet zich ook niet onbetuigd in het organiseren van (internationale) bijeenkomsten. Zo werd volgens het Algemeen Handelsblad van 3 december 1929 een Rotary InterCity- meeting georganiseerd tussen Antwerpen en Den Haag. Dit

*Internationale conferentie
12-09-1930 Hotel Seinpost
Scheveningen*

*Hotel Seinpost Scheveningen gebouwd
in 1886, afgebroken 1976*

was de eerste InterCity-meeting die in Nederland werd georganiseerd. Het was blijkbaar een grote oploep, want op de avond ervoor dineerden 80 leden in Hotel De Wittebrug. In 1930 was het een nog veel grotere bijeenkomst. Toen kwamen 784 Rotaryleden, 'hunne dames' en enkele gasten bijeen in Seinpost. Den Haag was de locatie voor de eerste regionale Rotary Conferentie voor Europa en Afrika. Deze vond plaats van 12 tot 15 september 1930. Met een indrukwekkend programma. Spreker was onder andere dr. Thomas Mann uit München, winnaar van de Nobelprijs voor Literatuur 1929. Hij sprak volgens De Avondpost over 'intellectuele problemen'. Ook Het Volk, dagblad voor de arbeiderspartij, deed verslag van de conferentie. De kop van het artikel was fijntjes: "Een Rotary-congres in Den Haag. Bourgeois met zekeren ethische inslag. Een chique boel". De krant merkte daarbij overigens wel op dat, ondanks de chique boel, ook enkele leden van de arbeiderspartij op de deelnemerslijst stonden. Burgemeester J.A.N. Patijn verzorgde de opening. En op het toneel stond een groot kamrad, het symbool van Rotary, met de woorden "Service above self" (het dienen gaat boven eigen belang) en "He profits most who serves best" (Hij vindt het meeste baat, die het beste dient). In lijn met de doelen en werkwijze van de Rotary. Dat het niet alleen een inhoudelijk congres was, maar ook bijdroeg aan ontspanning, blijkt uit het artikel in De Avondpost van 14 september. Daarin werd gewag gemaakt van samen theedrinken in kasteel Oud Wassenaar en een 'gala-maaltijd' in het Kurhaus.

Ook op het sportieve en op het inhoudelijke vlak roerde de RC zich gelijk al goed. Zo wordt in het verslag van 1 maart 1940 door de voorzitter gemeld "dat in april hier ter stede golfwedstrijden tussen Rotarians zullen worden gehouden". Op dit moment wordt in de RC vrijwel niet meer aan sportieve daden gedaan. Wel hebben wij met zuster RotaryClub uit Rotterdam verkend om een event te organiseren rondom de Tour Feminin van 2024 met start en finish in Rotterdam en Den Haag. Dat is uiteindelijk niet gelukt. Aardig in het verslag van 1 maart 1940 is, dat ook blijkt dat vanaf het begin deze RC veel werk maakt van 'inhoudelijke' bijeenkomsten door lezingen te organiseren. In maart 1940 waren onder andere thema's: 'Molenpraatje', 'Particuliere landen in Indië' en 'Koffiecultuur'. Deze traditie is tot op de dag van vandaag in stand gebleven. De RC 's-Gravenhage is heel sterk (gebleven) in het organiseren van zeer informatieve lezingen door eigen leden en door deskundigen van buiten de club. Afgewisseld met Rotary-bijeenkomsten zonder agenda met bijdragen van eigen leden en tijd voor onderlinge discussies. Die traditie is dus al in de jaren voor de oorlog gevestigd.

Op vrijdag 10 mei 1940 stond de lezing met het onderwerp 'Rechtvaardigheid en nationaal belang' op het programma. Die lunchbijeenkomst is ongetwijfeld niet doorgegaan. Want de oorlog was immers begonnen. Niet ver van Huize Voorhout, waar de RC in die periode bijeenkwam, vielen rond 11.00 uur Duitse bommen op het Huis van Bewaring in de Casuaristraat en op de RK Vrouwenkliniek 'Bethlehem' aan de Prinsessegracht.

1e. TIJDENS DE BEZETTING

Aan het begin van de Duitse bezetting was het voor de RC even zoeken naar de aan te nemen houding. Een advies hiervoor kwam uit Amersfoort. De gouverneur van het 59ste District, J.Ph. Korthals Altes schreef op 20 mei een brief aan de voorzitters van de Nederlandse clubs met de volgende stellingname: 'dat Rotary tot nu toe in ons land niet verboden is en meen ik daarom dat er geen reden is met onze lunches op te houden.' Hij raadde de voorzitters 'ten sterkste' aan 'de lunches zoo eenvoudig mogelijk te maken, zo mogelijk de prijzen naar beneden te drukken. Brood, boter en een kop koffie zijn desnoods volkomen voldoende; het gaat er immers niet om een goede lunch te hebben, maar wel om met vrienden samen te zijn.'

Op dezelfde dag besloot het Haagse bestuur de bijeenkomsten 'even' op te schorten. Bestuurslid Scheltema schreef een dag later aan de gouverneur van het 59ste district een brief, waarin hij de overwegingen van het Haagse bestuur uiteenzette: 'Met onze bijeenkomsten is geen staatsbelang gediend; zelfs van een algemeen belang kan nu nauwelijks gesproken worden. Natuurlijk is onze beweging steeds, dus ook onder de tegenwoordige omstandigheden, volkomen ongevaarlijk voor het staatsbestel. Wij weten echter, dat zij de Duitse autoriteiten onwelgevallig is.' Het bestuur wist uiteraard dat de Rotary in Duitsland in het najaar van 1937 was opgeheven.

De brief gaat verder met: 'Een bijeenkomst van zulk een groot gezelschap trekt natuurlijk de aandacht. Er zouden op bijeenkomsten dingen gezegd kunnen worden, die thans beter ongezegd konden blijven. Echter juist daarom zal er een onnatuurlijke spanning heersen. Hier komt bij, dat er in ons midden zonder twijfel enkelen zijn, die reeds eerder het tegenwoordig gezag waren toegedaan, terwijl het waarschijnlijk is, dat zij daarmee voeling houden.' Dit is een expliciete verwijzing naar NSB'ers onder de Rotarians.

Het bestuur meende verder: 'dat het raadzaam is contact te zoeken met de Duitse bezettings-commandant en hem te vragen of wij met onze bijeenkomsten kunnen doorgaan. Deze houding is, ik geef dat toe, niet heldhaftig, maar praktisch.' De brief sluit af met: 'Vrijdags komen, spontaan, kleine groepen bijeen in diverse lokalen en lunches daar samen; een uitvloeisel van de behoefte tot saamhorigheid in deze tijden.'

Restaurant Riche, Buitenhof

Of het bestuur de Duitse bezettingscommandant heeft benaderd, is ons niet bekend. Hoe het ook zij men ging door. Op 31 mei kwam de RC weer bijeen. 53 van de 76 leden waren present in het Café-Restaurant Riche, Buitenhof 5. Het verslag van 31 mei meldt: "De Voorzitter geeft uiting aan zijn voldoening, dat het weer mogelijk werd bijeen te komen, al is het dan in een ander lokaal. De grote opkomst doet zien, welk een behoefte gevoeld werd aan herstel van het persoonlijk contact. In het kort doelt hij op de nieuwe omstandigheden die thans gelden. In onzen kring zullen wij ons van

beschouwingen daarover onthouden en ons er zoo goed mogelijk bij aanpassen. Hij nodigt de aanwezigen uit, door enige ogenblikken van eerbiedige stilte hen te eren, die hun leven voor het vaderland gaven en daarbij tevens de gedachten te doen uitgaan naar de verwanten, die achterbleven.”

Verder werd vastgesteld dat er geen verliezen waren te betreuren onder de leden en hun verwanten. Men besloot een bijdrage te doen ten behoeve van gewonde militairen in de Haagse hospitalen. Er waren op deze bijeenkomst twee prominenten aanwezig. Dr. ir. J.A. Ringers (1885-1965), de pasbenoemde regeringscommissaris voor de wederopbouw. Hij deed enkele mededelingen over de wederopbouw en Mr. E.E. Menten, later een bankier van het verzet, die de aanwezigen oproep om het Nationaal Hulp Comité te steunen. Menten en Ringers maakten tijdens de bezetting deel uit van eerst het Groot Burger Comité en later het kleine nationaal Comité. Beide Comités waren zeer actief in het verstrekken van adviezen aan de regering in Londen. Aan de werkzaamheden van het Comité kwam in 1943 een eind toen na verraad alle leden werden gearresteerd.

Uit het weekbericht 46 van 7 juni 1940 blijkt dat de zaken rond de RC zich inmiddels hadden genormaliseerd. Men wilde ‘van nu af aan het gewone programma verzorgen’, zij het op een andere locatie. De lunch zou 14 dagen later in het Zuid-Hollands Koffiehuis, Dagelijkse Groenmarkt 37, plaatsvinden. Er werden volgens een volgend weekbericht wel enkele, door de tijdsomstandigheden ingegeven, maatregelen genomen. De kosten van de lunch werden naar f 0,85 verlaagd en de contributie werd gehalveerd naar f 20,-. Ook bezuinigde het bestuur op de kosten van het weekbericht. Dat zou niet meer naar andere clubs worden gestuurd. Inmiddels ging het de RC financieel nog goed. Men had na het jaar 1 juli 1939 tot en met 29 juni 1940 nog ongeveer f2.500,- op de bank staan. Daarvan zat ruim f1.000,- in de kwartjespot. In verband met het ‘verrassende’ saldo van f1.383,97 besloot het bestuur in juli over het eerste halfjaar geen contributie te heffen.

*Zuid-Hollands koffiehuis,
Dagelijkse Groenmarkt 37*

Uit het verslag over het verenigingsjaar 1939-1940 van de ‘commissie voor maatschappelijk en jeugdwerk’ blijkt eens te meer dat het goede werk van de RC ondanks de tijdsomstandigheden door ging. De RC schonk onder andere een radiotoestel van f200,- aan het Militair Tehuis en f250,- aan het Centraal Comit voor Zieke en Gewonde soldaten. Zich op geen enkele wijze bewust van het onheil dat de bezetter voor de RC in petto had, kwam de RC op 30 augustus 1940 bijeen met 47 van de 77 leden. In zijn ‘vrije spreekbeurt’ deed De Cock Buning mededeling van een bespreking van de Gouverneur met de oud-gouverneurs onder andere over ‘de positie van Rotary in dezen tijd.’ Vervolgens behandelde Hacke ‘de moeilijkheid, die uit de verduisterings-verordening voortspuit voor de industrie.’ Dit weekbericht 9 eindigde zoals gebruikelijk met de programmering voor de bijeenkomsten op 6, 13, 20 en 27 september 1940. Daar ging er nog maar één van door, want de bezetter greep in.

Volgens de Nazi-ideologie waren Joden, Communisten en Vrijmetselaars de voornaamste vijanden van het Duitse volk. De bezetter was daarom al op 21 mei 1940 opgetreden tegen de Vrijmetselaarsloge aan de Fluwelen Burgwal. De

ledenadministratie werd er verzegeld en enkele dagen later opgehaald. De Vrijmetselarij in Nederland schortte daarop haar activiteiten op. Op 3 september 1940 viel het doek voor de Vrijmetselarij in Nederland. Zij werd verboden en het vermogen werd verbeurdverklaard. Dit lot trof die dag niet alleen de Vrijmetselarij, maar ook alle daarop gelijkende loge-achtige organisaties, de 'logenähnliche Verbände'. In de ogen van de bezetter behoorde de Rotary expliciet tot de te treffen doelgroep. Dit blijkt uit de beschikking van de *Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des S.D.*, Wilhelm Harster, van 3 september. Hij schreef: "Von diesen Auflösung werden insbesondere betroffen:" waarna hij 5 organisaties noemt met onder 4: Der "Rotaryklub".

Hoe en wanneer de beschikking van Harster aan de Haagse RC werd uitgereikt is niet bekend. Dat was in ieder geval niet op 3 september aangezien de lunchbijeenkomst van 6 september nog doorging. Secretaris Broese van Groenou schreef op 6 september aan Wegelin, de secretaris van de gouverneur: "Vandaag hebben we – tot nader order – onze laatste lunchbijeenkomst gehad en we zullen maar hopen, dat te gelegener tijd het Rotary-wiel hier weer zal gaan draaien."

Het Haagse Rotarywiel ging pas op vrijdag 17 augustus 1945 weer draaien toen men weer voor het eerst na de bevrijding bijeen kwam in de vergaderzaal van het KIVI, Prinsessegracht 23. In de programmering voor 17, 24, 31 augustus en 7 september lag de nadruk op de (voorbije) tijdsomstandigheden: De taak van de K.v.K bij de wederopbouw van Den Haag, het letterkundig leven in de bezettingstijd, de elektriciteitsvoorziening van Nederland en de Politieke Opsporingsdienst.

Op 16 November 1945 ondertekenden 7 bestuursleden het formulier waarin 'the provisional Rotary Club of The Hague (Holland)' de secretaris van Rotary International informeerde "that on 16th November 1945 this provisional Rotary Club was organized and now seeks admission as a member club of Rotary International." Het formulier eindigde met de zinsnede 'The club "has /does not have" the charter issued to the former Rotary club in this city.' Men heeft verzuimd één van de twee opties, te weten 'has' of 'does not have', door te halen. Met de kennis van nu had

men 'has' moeten doorhalen, want de administratie en het archief met de charter waren immers door de bezetter in september 1940 in beslag genomen en zijn later niet meer teruggevonden.

De kaft van het Russisch dossier waarin de documenten van de Rotary zaten

1f. ENKELE FEITEN OVER DE EERSTE JAREN

DE ONTWIKKELING VAN HET AANTAL LEDEN 1924-1940

op basis van de (onvolledig) beschikbare weekberichten

Maand	Aantal
12 december 1924	17
januari-25	18
juli-25	20
oktober-25	23
november-25	24
december-25	25
juni-29	43
juni-32	58
maart-33	58
juni-33	61
mei-34	67
november-39	74
april-40	76
juli-40	77
augustus-40	77

DE 'LUNCHLOCATIES' 1924-1945

Datum	Locatie	
12-dec-24	Hotel Victoria	Spuistraat 16
20-mrt-25	Hotel Paulez	hoek Lange/korte Voorhout
20-jun-25	idem	
21-mei-26	idem	
30-dec-26	Huize Voorhout	Lange Voorhout 19
17-jan-27	idem	
24-dec-27	idem	
1-jun-29	idem	
14-aug-39	idem	
31-mei-40	Café-restaurant Riche	Buitenhof 5
21-jun-40	Zuid-Hollands Koffiehuis	Dagelijkse Groenmarkt
17-aug-45	KIV	Prinsessegracht 23

HOOFDSTUK 2 HONDERD JAAR: VERANDERINGEN EN CONSTANTES

2a. 100 JAAR

Honderd jaar is lang geleden. Geen van de huidige leden was erbij toen onze club werd opgericht. Ook al heeft een aantal leden inmiddels wel een indrukwekkend hoge leeftijd bereikt. Het voelt als een respectabele leeftijd die de club inmiddels heeft bereikt. Het maakt ons trots, want wij zijn één van de oudste Rotaryclubs in Nederland. Het maakt ons ook bewust van de vele veranderingen die in deze honderd jaar hebben plaatsgevonden. Het maakt ons bewust van onze leeftijd. Want in deze periode passeerden de zware jaren twintig, de verschrikking van de Tweede Wereldoorlog, de opbouw van Nederland na deze oorlog, studentenopstanden, de hippie- en flower-beweging, de eeuwwisseling, de opkomst van internet, het digitaal worden van onze samenleving, de vele kabinetswisselingen, het af en toe kraken van onze democratie,... In honderd jaar tijd is onze omgeving flink veranderd. Ook al zijn niet alle veranderingen diep in deze Rotaryclub doorgedrongen. Zo is de hippie-beweging niet echt zichtbaar geweest in onze kring en worstelen nog de nodige leden met de digitale werkelijkheid.

Tegelijk is er ook sprake van veel constantes. Opvallend is dat er veel hetzelfde is gebleven. Want het is nog steeds een Rotaryclub, verbonden met 's-Gravenhage, met lunches op vrijdag en met avondjes van 6. Bepaalde codes gelden nog steeds. En veel mores zijn overeind gebleven. Daarin zitten waarden die wij koesteren en die wij belangrijk vinden. Niet dat deze Rotaryclub zich niet aanpast aan de tijd. Maar die aanpassingen zijn verbonden met het belang van traditie, met het belang van waarden en waarderingen, kortom met het belang van constantes.

Met een kleine bloemlezing uit veel weekberichten geven wij inblikjes in de veranderingen in de tijd. Met een schets van onze gewoontes en gebruiken tekenen wij wat is gebleven.

Een avondje van zes bij een van de leden

2b. ZO WORDEN WIJ BESTUURD

Gelukkig hebben wij altijd een bestuur gehad. Dat bestuur bestaat al sinds dag één

uit een voorzitter, een secretaris en een penningmeester. Dat hoort bij een goede Rotaryclub. Recent, maart 2024, kregen wij (weer) een aanwijzing van Rotary International dat wij nog niet hadden opgegeven wie voorzitter en secretaris en penningmeester waren. Dat konden wij uiteraard weer snel aangeven. Maar het was niet voldoende, want we moesten ook aangeven wie onze voorzitter ledencommissie, Rotary foundationcommissaris en webmaster waren. Over deze en andere Rotary eisen meer in een volgende paragraaf. Want we hebben een 'egeltjes-relatie' met het Rotary-instituut en voldoen niet altijd aan alle vormvoorschriften van de Rotary, zoals het een goed-Nederlandse organisatie betaamt: ja erbij horen, maar ook weer lekker 'zelfstandig/onafhankelijk' zijn.

In hoofdstuk 1 is verteld dat onze Rotaryclub startte met een ordentelijk bestuur van drie leden: Hennus voorzitter, Dillen secretaris en Scheltema penningmeester. Maar vanaf dag één werd het bestuur wel versterkt met een paar andere leden. In eerste instantie met een vicevoorzitter en een tweede vicevoorzitter. Duidelijk was vanaf dag één dat een club als Rotary 's- Gravenhage om een stevig bestuur vroeg. Anders zou het gelijk een losgeslagen bende worden. Zo bestond het bestuur in 1975 zelfs uit 8 leden: voorzitter, 1ste onder voorzitter, 2de ondervoorzitter, oud-voorzitter, secretaris, 2de secretaris, penningmeester en 2de penningmeester. Voorwaar een stevig bestuur. In de loop van de tijd is de basisformule gebleven. Alleen is de vormgeving wat veranderd. Inmiddels hebben wij naast de voorzitter, secretaris en penningmeester een uittredend voorzitter en een intredend voorzitter. Dat lijkt sterkt op een eerste en tweede vicevoorzitter. Verder hijgt een heuse kascommissie de penningmeester in de nek. En in de praktijk hebben wij ook een uittredend secretaris, die functioneert als de achtereervanger van de secretaris. In honderd jaar is hierin dus weinig veranderd.

Uiteraard kan het bestuur deze last niet alleen dragen. Dat zou te veel bestuurlijk vermogen vragen. Het bestuur wordt daarom ondersteund door een aantal commissies. De programmacommissie zorgt voor de planning van lezingen, de commissie 'community service' voor bijdragen aan binnen- en buitenlandse projecten, de internationale commissie voor het samenwerken met Rotaryclubs in andere Europese 'hoofdsteden' en de historische commissie voor optekenen van verhalen van leden. En daarnaast zijn er ad hoc commissies, zoals nu ook de commissie voor dit boek en de commissie voor het 100-jaar-bestaan en de commissie voor het 100 jaar-symposium. Kortom er zit een stevige bestuurskracht in Rotary 's-Gravenhage. Het zorgt ervoor dat alles bij Rotary 's-Gravenhage loopt als een geoliede machine.

2c. "TO BE OR NOT TO BE"

Essentieel in het Rotary-denken is dat we aanwezig zijn bij de bijeenkomsten. Daarvoor is het concept van de 'attendance' lijst bedacht. Op deze lijst werd vanaf de start van deze Rotaryclub bijgehouden wie wel en wie niet bij de bijeenkomsten waren. Leden die te weinig aanwezig waren, werden vervolgens benaderd met de vraag of zij hun 'leven wilden beteren'. Ook al was en is het voor werkende leden niet altijd makkelijk om op vrijdag tussen de middag aanwezig te zijn, toch was het wel zeer gewenst om 'acte de presence' te geven. Elk kwartaal de 'attendance'-lijsten, met zichtbaar de aan/afwezigheid, waren daarbij een subtiele vorm van druk. Ook met de wijze van gedeelde lunch-bijdragen is soms bijgedragen aan deze subtiele druk. Inmiddels is pas in de laatste jaren de 'attendance'-lijst afgeschaft. Niet dat aanwezigheid niet zeer op prijs wordt gesteld. Maar er is ook acceptatie dat het niet voor iedereen mogelijk is erbij te zijn. Met inmiddels een moderne app geven wij elke week aan wie erbij zullen zijn. Ook al worstelt nog een enkel lid van de club met deze digitale vernieuwing.

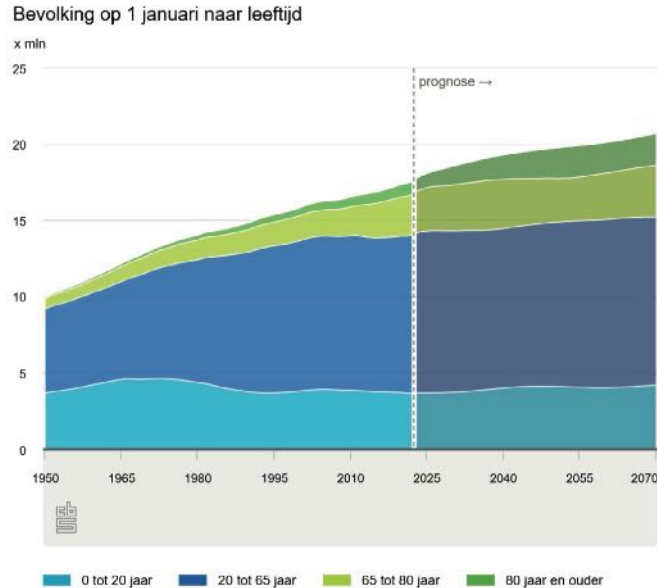
De club startte in 1924 met 17 leden. Dat aantal liep snel op naar 40- 50 en vervolgens naar 60 en uiteindelijk 77 leden vlak voor de Tweede Wereldoorlog. Tijdens de oorlog stond de club op non-actief. Maar vlak na de oorlog had de club weer snel een respectabel aantal leden. In het jaar 1951 waren er alweer 79 leden. Dat aantal liep op naar 90 leden in het jubileumjaar 1975 en vervolgens naar circa 100 in 1981. Na de eeuwwisseling zakte het aantal leden naar rond de 75. Dat is de laatste jaren verder gedaald naar circa 60 leden. Nog steeds een respectabel aantal.

Lid worden ging uiteraard niet zomaar. Dat vroeg om een voordracht. De aanbrengrer werd ook geacht te functioneren als 'mentor'. En alle leden moesten ermee instemmen. Deze formule wordt tot op de dag van vandaag gehanteerd. Het nieuwe lid 'hangt eerst voor' en dan volgt acceptatie en vervolgens installatie. Kan in principe iedereen lid worden? Ja, dat is zeker het geval. Maar in de geschiedenis valt wel op dat voor de oorlog de Rooms Katholieke Kerk afwijzend stond tegenover de Rotary. Verklaring daarvoor lijkt te zijn dat de Rotary als beweging openstond voor alle godsdiensten en gezindten. Daarmee nam de Rotary geen standpunt in vóór of tegen welke godsdienst dan ook. Ten onrechte leek de geestelijkheid daarmee af te leiden dat de Rotary dus tegen godsdienst was. Het vraagstuk waarom de RK Kerk tegen de Rotary was is nog steeds niet geheel opgelost. Maar opvallend is wel dat, toen de Rotary de landdag in 1937 in Maastricht organiseerde, de bisschop van Roermond de gelovigen van zijn bisdom eraan herinnerde dat toetreding tot de Rotary voor hen verboden was. Overigens is na de oorlog, in 1954, ook nog in het 'Bisschoppelijk Mandement' gesteld dat RK gelovigen werd ontraden om lid te worden van 'niet-katholieke' organisaties als de Rotary.

De gemiddelde leeftijd van de leden van deze Rotaryclub is door de tijd altijd van een zekere hoogte geweest. Rotaryclub 's-Gravenhage heeft altijd bestaan uit leden met een stevige levenservaring. Maar in de loop van de tijd is de gemiddelde leeftijd wel steeds hoger geworden. Was in 1981 nog circa 60 % van de leden jonger dan 65. Inmiddels ligt dat percentage beduidend hoger. Maar ook in 1981 was maar amper 20 % van de leden jonger dan 50. Deze Club heeft altijd bestaan uit wat oudere en daarmee wijze leden. Dat de gemiddelde leeftijd verder omhoog is gegaan heeft te maken met maatschappelijke veranderingen. Die hebben ertoe geleid dat het lid worden van een Rotaryclub niet meer zo vanzelfsprekend is voor jongere mensen. Dit is ook zichtbaar in het opheffen of fuseren van een aantal zuster-clubs in onze omgeving.

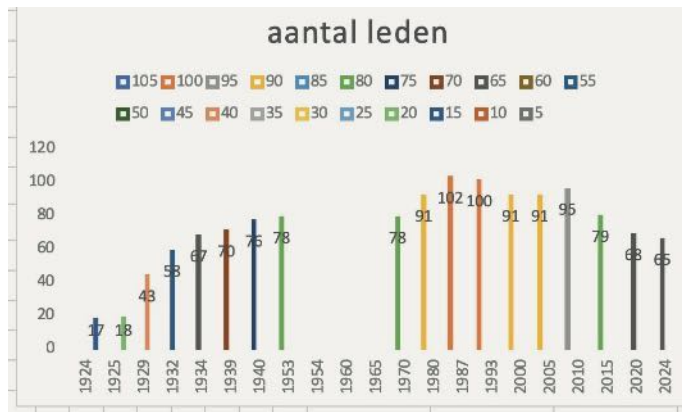
2d. ZO ZIJN ONZE GEWOONTES

Onze bijeenkomsten zijn op vrijdagmiddag, van half 1 tot 2 uur. Dat was de eerste keer het geval in 1924. En dat is nog steeds het geval. Zoals al gememoreerd in hoofdstuk 1 is wel de plaats van onze bijeenkomst regelmatig veranderd. Ook dat lijkt een gewoonte te worden. Verkaste de Rotaryclub in de beginjaren regelmatig,

leeftijdsofbouw van de bevolking (bron: CBS)

De vergrijzing is goed te zien!

dat doen wij nog steeds. In de laatste jaren gingen wij van Hotel de Wittebrug, Het Nederlands Congresgebouw, Bel Air, het Promenade Hotel, het Mauritshuis naar nu Carlton Ambassador. Vaak werden wij in het begin warm verwelkomd met onze lunch, maar bekoelde de relatie na enkele jaren weer of werden de prijzen zo vrolijk opgehoogd dat wij weer op zoek gingen naar een nieuwe locatie. Maar wat gebleven is een bijeenkomst van strak half 1 tot 2. Elke voorzitter bewaakt deze strakke planning met ijzeren hand en waar nodig met humor.

Centraal staan bij elke bijeenkomst een lunch en een lezing. Ook dat is in honderd jaar eigenlijk niet gewijzigd. De lunches zijn altijd eenvoudig doch voedzaam geweest. Maar uiteraard wel met de tijd meegegaan. Veel waarde is altijd gehecht aan een klein warm hapje of soepje. Maar verder een koude lunch. Na de lunch van circa een half uur, volgen mededelingen van de voorzitter en waar gepast mededelingen van leden. Daarna volgt de introductie van de spreker. Deze krijgt de ruimte voor haar/zijn verhaal met aan het eind gelegenheid tot het stellen van vragen. Tot slot wordt de spreker bedankt door meestal de inleider. Lezingen worden zowel gehouden door eigen leden als door deskundigen van buiten. Deze Rotaryclub heeft door al deze jaren altijd voortreffelijke inleiders gehad, van naam en faam. Maar dat geldt ook voor inleidingen van eigen leden. Want deze club bestaat uit mensen van naam en faam. Van alle leden wordt verwacht dat zij zowel levensberichten als werkberichten verzorgen. Maar uiteraard verzorgen veel leden ook inleidingen over specifieke thema's, waarvan zij kennis en verstand hebben. In veel jaren zijn van de inleidingen verslagen gemaakt. Dat heeft gezorgd voor een indrukwekkend archief van weekberichten. Daaruit geven wij hieronder een korte bloemlezing. Om zo inzicht te geven in veranderingen door de tijd heen, met een schets van wat in bepaalde periodes veel aandacht kreeg.

Behalve de wekelijkse lunchbijeenkomst kent deze club, zoals al vermeld, ook avondjes van zes. Een aantal leden van de club nodigt dan 6 andere leden bij hen thuis uit. Dit gebeurt elk half jaar. En het is een succesformule, want het kent meer tijd om elkaar beter te leren kennen en schept ook gelegenheid om dieper in te gaan op thema's die spelen. Dat zijn thema's die vaak samenhangen met onderwerpen waarover maatschappelijk debat wordt gevoerd. Ook deze avondjes van zes bestaan al sinds de oprichting van de club.

De lunch

2e. WAAROVER SPRAKEN ZIJ?

In honderd jaar is over veel gesproken. De vele weekberichten, waarin verslagen van de lezingen stonden, geven een mooi inzicht in het veranderende tijdsbeeld. Veranderingen waarin deze Rotaryclub overeind is gebleven. Maar die wel van invloed zijn geweest op de club en haar leden.

In 1925 werd uitgebreid stil gestaan bij het belang van het 'gebrekkige en mismaakte' kind. Men kon gerust aannemen dat in Nederland meer misvormden zijn dan er idioten, epileptici, doofstommen en blinden bij elkaar waren. Getwist werd over statistieken die op dit punt niet altijd helder waren. Wel duidelijk was dat de toestand van opvangplaatsen en klinieken voor deze kinderen de toets van een vergelijking met andere landen niet kon doorstaan. Landen als Duitsland en Engeland hadden beduidend meer klinieken en inrichtingen dan Nederland. Steun geven aan de "Vereeniging voor Misvormden" zou dankbaar worden aanvaard aldus de spreker, die ook nog de liefdadigheidscomités hiervoor van een aanbeveling voorzag.

In 1949 werd gesproken over het belang van de Marshallhulp en vooruitgekeken naar het beëindigen daarvan. West-Europa zou niet op eigen benen kunnen staan. De V.S. was het enige land dat meer produceerde dan consumeerde. En voor West-Europa gold het omgekeerd; een surplus aan import van meer dan 300 mln. per maand. De afhankelijkheid van de V.S. was groot. 50 Procent van de industriële productie kwam daarvandaan terwijl er maar 7 % van de wereldbevolking woonde. Zorg en aandacht in de lezing ging uit naar het gebrek aan efficiency in onze productie en aan het gebrek aan vakbekwaamheid.

Het Marshallplan - hulp voor Europa

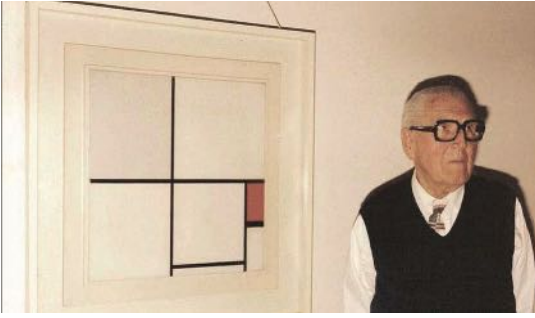
door Conon van Nederland Team | okt 6, 2022

Het Marshallplan

In 1954, halverwege ons bestaan, ging het alle kanten op bij de bijeenkomsten. Van een fluitiste die door Zuidelijk Afrika trok tot het gesprek over het opvangen van kinderen in het kader van internationale uitwisselingen. Want dat laatste komt elk jaar aan de orde. En meestal zijn/waren wij sterker in het vinden van een plek voor onze (klein)kinderen in andere landen dan dat wij kinderen/studenten uit andere landen zelf opvangen/opvingen. Vrolijk ging het dat jaar over: Opvoeden tot burgerzin, annexatieplannen van Den Haag, het lakse verloop van de avondjes van zes, het welkom heten aan oud-minister van overzeese gebiedsdelen E.Sassen, het 7-jarig bestaan van Pakistan, de voortgang in de emancipatie van de vrouw, de bureaucratie van Rotary-international en de opkomst van het kapitalisme.

In 1989 werden meerdere bijeenkomsten gewijd aan kunst en cultuur. Balt van Eesteren vertelde over de geschiedenis van de verkoop van een schilderij van Mondriaan uit familiebezit. Saam Nijstad vertelde over wat er niet staat in zijn boek 'Van antiquair tot kunsthandelaar: over de rol van veilingen en de hulp van media bij de vaststelling van de prijs. Frans de Ruiter presenteerde 12 muziekfragmenten en de Italiaanse dirigent van het Residentieorkest, Aldo Ceccato, verzorgde een werkbericht over het dirigentschap. Dit deed hij op basis van een boek dat hij daarover aan het schrijven was. Hoogtepunten waren overigens voordrachten van de Duitse ambassadeur Otto von der Gablenz en wethouder Adri Duyvestein.

Cor van Eesteren kreeg dit schilderij van Mondriaan zelf, het is in 1989 geveild.

Van 2007 is het mooi om een aantal bijzonderheden van de clubleden zelf te memoreren. Marianne van Beinum werd de eerste vrouwelijke voorzitter van onze Rotaryclub. Teruggekeken werd op 'een juweel van een klap', die Fred Brom Hans Nauta gaf. Want Hans kreeg een hartstilstand. Dat gebeurde in 2003 maar in 2007 werd dat met een drankje goed herdacht. Met succes werd met club Des Indes een pastaveiling georganiseerd. En Frans Willem Hogewind nam het stokje over van Marianne met het organiseren van brasseriebijeenkomsten. Ook toen al

vroegen Paul Elsinger en Fred Brom aandacht voor opzeggingen van leden en voor het werven van nieuwe leden.

2f. HET DECORUM: KETEN, VAANTJE, SPELDJE EN KISTJE MET KLEEDJE

Lange tijd is het 'jasje-dasje' de standaard kleding van de mannen geweest, Voor vrouwen heeft nooit zo'n code gegolden. Ook al was een spijkerbroek niet voor de hand liggend. Onder inspiratie van Prins Claus is 'het dasje' onder druk komen te staan. Nog veel leden dragen een das. Maar dat geldt lang niet meer voor iedereen. Het 'jasje' is bij de mannen nog wel 'de gewoonte', maar niet de 'verplichting'. Voor de dames geldt sowieso alle vrijheid. Maar het is zeker een 'nette' club in kleding en zeker ook in omgangsvormen.

*Zo strik je een stropdas
(weet je nog?)*

Ooit moest iedereen bij binnenkomst uit een mandje een tafel-nummer trekken dat zijn plaats aan tafel met dat nummer bepaalde. Zo ontmoette leden in de loop van de tijd alle andere leden en bleven contacten niet beperkt tot alleen eigen bekenden. Inmiddels is het mandje verdwenen en is het 'free seat'.

De voorzitter van Rotary 's-Gravenhage heeft een heuse keten. Het is een eerbiedig, maar wat zwaar geval met de namen van de voorzitters vanaf 1924 tot 1950 als

Fred Duijn met keten

Mark Frequin met keten

Cees Hoff met keten

ornamenten. Te beginnen met voorzitter G.Hennus in 1924 en eindigend met G.A. Brender á Brandis in 1950. Op de keten het motto 'SERVICE.ABOVE.SELF'. De keten is vervaardigd in zilver door de Koninklijke Nederlandse Edelmetaal Bedrijven Van Kempen, Begeer en Vos. Waarschijnlijk was Begeer ook lid van onze club. De keten is in 2000 nog een keer geheel gerestaureerd door Steltman, van Fred Brom. Deze keten heeft de voorzitter om bij officiële gelegenheden. Dat is het geval bij het installeren van nieuwe leden. Als nieuwe leden worden geïnstalleerd staan alle leden op, waarna de voorzitter het nieuwe lid het Rotary-speldje opspeldt. Daarna presenteert de voorzitter het nieuwe lid 'het mandje', waarin dat nieuwe lid een symbolische bijdrage kan leggen voor de club. Tot slot volgt de 'roll-call' waarbij alle

leden hun naam noemen en hun 'classificatie'. Om als afsluiting allemaal het nieuwe lid de hand te schudden en persoonlijk welkom te heten.

De 'roll-call' vindt ook plaats als leden van andere clubs onze bijeenkomst bijwonen. Gebruikelijk is het ook om dan 'vaantjes' van de twee Rotaryclubs uit te wisselen. Uiteraard heeft Rotaryclub 's-Gravenhage een eigen vaantje, waarop natuurlijk de Haagse ooievaar prijkt. De 'vaantjes', maar ook het gastenboek en de andere attributen zijn opgeslagen in 'het kistje'. Het 'kistje' is een dierbaar product van huisvlijt, met een dubbele functie. Het is een lessenaar die op de bestuurstafel wordt geplaatst en fungeert als een verhoging die sprekers kunnen gebruiken bij het houden van een inleiding. Tevens is het een bergruimte voor club-parafernalia. Het bovenblad is bekleed met groen vilt, wat gebruikelijk is voor bestuurstafels. Daarover wordt dan een 'kleedje' met het Rotary-embleem gedrapeerd. Dat kleedje is ooit door de Inner Wheel 'gehandwerkt' en aan onze Rotaryclub geschonken als een soort liturgische opulstering van de wekelijkse lunchbijeenkomsten.

De classificatie duidt op de achtergrond van elk lid. Om te zorgen dat er een goede spreiding is over de samenleving wordt bewust gezocht naar een spreiding in professionele achtergrond van de leden. Voorbeelden van classificaties zijn: rechterlijke macht, notariaat, wetenschap, onderwijs, architectuur, overheid, cultuur, etcetera... De spreiding in achtergrond in deze club is altijd breed en daarmee mooi. Opgave is om dat vol te houden.

2g. VROUWEN BIJ DE CLUB

Vrouwenemancipatie liet onze Rotary niet ongemoeid en dat ging niet zonder pijn en moeite. De discussie over het uitnodigen van vrouwen als lid heeft ruim tien jaar geduurd en werd in gang gezet door Rotary International die in 1989 besloot dat, in de veranderende wereld waar gelijke behandeling vrouwen normaal werd, zij niet langer als lid konden worden geweigerd.

In het verslag van ons 70-jarig jubileum (weekbericht 2481 van 24-2-1995) werd melding gemaakt van de discussie over vrouwen in de Rotary: "Wij zijn in de Rotary daaraan nog niet gewend. Wij voelen ons 'senang' in onze mannenmaatschappij. Maar vrienden, Rotary is een beweging die leidinggevenden nodig heeft om de maatschappij te beïnvloeden. Leidinggevenden: toen uitsluitend mannen, nu mannen en vrouwen".

De interne discussie zou nog tot 5 jaar daarna duren; pas in juli 2000 werd onder voorzitterschap van Walter Hofman besloten dat vrouwen konden worden uitgenodigd. De paar tegenstanders die hadden gedreigd dat ze hun lidmaatschap zouden opzeggen, legden zich bij deze beslissing neer en een aantal leden gingen op zoek naar geschikte vrouwelijke kandidaten. Een belangrijk argument was dat de leden in hun vakgebied of omgeving meestal capabele vrouwen kenden die ze wel als lid zagen zitten.

Zo kwam Gijs Verdoes Kleijn bij Marianne van Beinum uit en nodigde haar uit om eens mee te gaan naar een lunch en kennis te maken met de Club. Na aanvankelijke aarzeling - ze was bang dat Rotary wat elitair zou zijn en niet goed paste bij haar visie dat een predikant midden in de maatschappij hoort te staan - stemde ze in. Haar eerste 'kijkdag' als gast was in het najaar van 2000. Ze raakte al snel geboeid door de tafelgesprekken met de leden en de lezingen die haar een brede blik op de wereld gaven. Al ontbrak het ook niet aan de onwennige vragen van tafelgenoten of ze 'de inleidingen wel kon volgen'.

Er waren toen ook enkele andere vrouwen uitgenodigd om lid te worden; al gingen er nog wel enkele maanden overheen voordat in mei 2001 de eerste vrouwen als lid werden geïnstalleerd: Elisabeth Beelaerts van Blokland-van Schaijk, Rolanda Vriezendorp-van Seumeren en Marianne. Eugenie Boer-Dirks volgde eind 2001 en Inez de Beaufort en Claudine Chavannes-Mazel in 2002.

De snelle integratie van deze groep werd bevorderd door hun actieve inzet in diverse commissies en hun deelname aan de avondjes van zes. De eerste uitnodiging daarvoor was nog wel gericht aan de 'Geachte heer van Beinum', maar daar was Marianne wel aan gewend als enige vrouwelijke predikant in een omgeving van mannelijke collega's.

Maar ook de vrouwen van de tot dan uitsluitend mannelijke Rotarians moesten er nog aan wennen, dat het niet de bedoeling was dat de vrouwelijke Rotaryleden deel zouden uitmaken van de vrouwengroep Inner Wheel. De partners waren er niet aan gewend dat een andere vrouw zo gelijkwaardig en vriendschappelijk met hun echtgenoten omging.

Marianne herinnert zich uit de eerste tijd de verschillende fondsenwerfacties van de actieve Commissie Community Service, waarvan zij vanaf haar eerste jaar lid was gemaakt. Zoals de lopende tentoonstelling bij leden thuis die hun bijzondere verzamelingen wilden laten zien, waarvoor toegang werd betaald. Zo lieten

sommigen hun verzamelde kunst voorwerpen zien, en toonde Rob Slootweg zijn antieke slotencollectie. En een vrolijke Pasta-avond met een Grote Geschiedenis Quiz onder leiding van quizmaster Cees Fasseur, met als winnaar Pim Huijgen.

In juli 2006 werd Marianne dus de eerste vrouwelijke voorzitter van Rotary Club 's-Gravenhage. Zij was zich bewust dat vrouwen zich in het begin nog wel extra moesten bewijzen. Zij bereidde zich dan ook altijd goed voor en was dankbaar voor de kritische opmerkingen en adviezen van ervaren leden als Saam Nijstad en Rob Soetenhorst. Zij hield zich trouw aan de agenda, begon stipt op tijd en hield precies bij wie van de leden er die week aan de beurt was om de spreker te bedanken.

Omdat wel werd geklaagd dat lunchbijeenkomsten voor sommige leden niet te combineren waren met hun werk, werd tijdens Mariannes voorzitterschap besloten eenmaal per maand op woensdagavond van 18.00 tot stipt 20.00 uur een dinerbijeenkomst te houden. Die volgde een vast schema met tussen de gangen een inleiding door een van de leden gevolgd door een levendige discussie van de aanwezigen. Het werd een groot succes, dat de partners hierbij welkom waren heeft er zeker aan bijgedragen. Tot aan de corona epidemie is deze activiteit in stand gebleven.

Na Marianne zijn er verschillende vrouwelijke voorzitters geweest: Margot Scheltema en recenter een hele golf van vrouwelijke voorzitters: Linda Beijlsmit in 2016-2017, Claudine Chavannes-Mazel in 2019-2020, Mendeltje van Keulen in 2020-2021, Carla Joosten in 2021-2022 en Sandra Mulder in 2022-2023.

2h. INNER WHEEL EN FREE WHEEL

Aan de Rotary was verbonden de Inner Wheel. Hierin zaten de vrouwen van de leden van de Rotary 's-Gravenhage. Ze kwamen geregeld bij elkaar in De Bakery aan het Willem Royaardsplein in Benoordenhout. Een zaak waar ook Mark Rutte nu nog zijn koffietje drinkt.

Toen vrouwen lid konden worden van de Rotary betekende dat het einde van de Inner Wheel. Later is nog een veel kleinere club gevormd: de Free Wheel. De eerste Inner Wheel werd al in 1924 opgericht in Manchester als gevolg van de Eerste Wereldoorlog. Vrouwen van door de oorlog afwezige mannen zetten de sociale activiteiten van hun echtgenoten die lid waren van de Rotary voort. Ze verenigden zich in Inner Wheel dat zich ook ontpopte als serviceclub. Het duurde tot 1949 voordat er ook een Nederlandse variant kwam. Wanneer dat bij Rotary 's-Gravenhage het geval was, is niet bekend.

Jeanne Verdoes Kleijn-Feber is er sinds 2005 bij. Daarvoor kwam het er niet van omdat ze druk was als arts. 'Je had in het verleden natuurlijk veel echtgenotes die geen baan hadden. En die vonden het gezellig om met elkaar contact te houden. Ik sloot me aan na mijn pensioen. Soms ondernamen we uitstapjes en er werden lezingen gehouden. Mijn broer Herman, gaf eens een lezing over euthanasie in de tijd dat de kwestie-Stinissen actueel was. Als advocaat-generaal bij het hof had hij nog weleens zaken rond euthanasie.'

Lange tijd kwamen ze samen in restaurant Gember (in het Fotomuseum/GEM). In de grote huiskamer van Jeanne en Gijs werden ook soms lezingen gegeven. Jeanne herinnert zich hoe Jaqueline Oorthuys, echtgenote van acteur Rein Edzard de Vries, die lid was van de Rotary, sprak over kunst bij nieuwbouw van bedrijven. En Hanneke Gelderblom, destijds Eerste Kamerlid, vertelde bijvoorbeeld over haar ervaringen als waarnemer bij verkiezingen.

Sprekers komen nu niet meer. 'Toen het nog een groot gezelschap was kon je nog iemand vragen. Nu treffen we elkaar op een gezellige koffieochtend. De groep is te klein geworden. Er komen nog hooguit acht vrouwen,' zegt Jeanne. Axel Margot van Os, weduwe van Jaap Barnouw, was zelfs nog op haar honderdste van de partij.

Free Wheel mag dan wel een 'bijwagen' van de Rotary zijn, ook deze dames hebben zo hun ervaringen op emancipatiegebied. Catalien Bos, partner van Pim Zoomers en sinds eind jaren negentig lid, hoort nog weleens achter haar gefluister 'kijk dat is de assistente van de apotheker.' Terwijl zij zelf eigenaar was van de apotheek aan de Keizerstraat. Als Jeanne een patiënt net had onderzocht, kwam vaak de vraag waar de dokter bleef. Of de keren dat ze in haar auto met esculaap-sticker werd aangehouden. 'Dan vroegen ze "is dit de auto van uw man? Dan zei ik "nee" en dan keken ze me aan van "hoe kom je dan aan die auto?" Dan liet ik ze nadenken hoe het dan wel zat.'

Een uitje van de Innerwheel, een rondvaart in Amsterdam

2i. GEHEIM GENOOTSCHAP

Appie Sijthoff – directeur van de *Haagsche Courant* – hervatte In 1945, na het einde van de Tweede Wereldoorlog, in de herfst op maandag wekelijkse namiddagbijeenkomsten op zijn kantoor met vrienden. Omdat hij lid was van de Rotary Club 's-Gravenhage was er vanzelfsprekend een aantal Rotarians bij zoals Berkel, makelaar onroerende goederen en Ibelings, directeur van de Verenigde Kleermakerijen.

Ibelings, een zeiler, reed vaak naar Hotel Oostergoo in Grou om daar met een vergrote BM de meren op te varen. 's Maandagsmiddags kwamen dan de verhalen los. De verhalen van Ibelings met zijn zeilavonturen maakten dat andere Rotarians dat ook wilden meemaken. In 1947 heeft Sijthoff hiertoe de aanzet gegeven. Allereerst werd gezeild in jasje-dasje. En zo ontstond een traditie, waarbij alle deelnemers steeds Rotarylid waren. Het genootschap werd genoemd "de Schippers van Oostergoo", naar de eerste plaats van samenkomst in Grou. Over het bestaan hiervan werd en wordt binnen de Rotaryclub nooit gesproken, waardoor het een geheim genootschap bleef, tot de onthulling in dit boek.

In het kader van de onthulling van het geheim: Aan het hoofd van de ongeveer 14 schippers staat een opperschipper, die telkens door zijn voorganger wordt benoemd en wel voor onbepaalde tijd. Hij is verantwoordelijk en regelt alles m.b.t. de schippers. In de loop van de tijd hebben er acht opperschippers aan het hoofd gestaan. Een van de opvallendste was een echte admiraal, schipper Brouwer, die vanaf 1970 twintig jaar opperschipper is geweest en pas op zijn ziekbed de functie heeft overgedragen aan schipper Blonk (van automobielbedrijf de Wittebrug). Na zeventien jaar kwam schipper Elsinger (uit het horeca-management) aan bod. Tien jaar later, in 2016, werd Schipper Smulders (tandheelkunde) de huidige opperschipper. Een vaste, door de opperschipper aangewezen schrijver legt de ervaringen tijdens de jaarlijkse zeil oefeningen vast.

De jaarlijkse zeil oefeningen worden meestal in de zomer van vrijdagmiddag tot en met zondagmiddag gehouden. Op vrijdagavond vindt dan een informeel etentje plaats en op zaterdagavond een meer formeel diner in jasje-dasje. Voordat een aspirant-schipper als zodanig wordt geïnstalleerd dient hij zijn liefde voor water te beschrijven en tot tevredenheid van de oudere schippers een proeve van bekwaamheid af te leggen. De oefeningen vinden meestal plaats met gehuurde schepen. En om zoveel mogelijk variatie aan te brengen wordt vanuit verschillende uitvalsbases begonnen. Sedert 1956 vindt aan het einde van het jaar een galadiner plaats als een moment van bezinning.

2j R6

Wij hebben een samenwerkingsverband met Rotaryclubs, die ook een respectabele leeftijd hebben bereikt, in enkele andere Europese grote steden. Dat zijn op dit moment Brussel, Parijs, Londen, Milaan en 's-Gravenhage. Eerder zijn ook Berlijn en Kopenhagen lid geweest. Oprichting van het samenwerkingsverband vond plaats op 16 oktober 2004 in Brussel, na de eerste verkenning in 2003 op initiatief van de club in Brussel. Bij de start waren onze leden Wim Hamel en Rob Berger aanwezig. Bij de eerste werkvergadering in 2005 waren Fon Koemans en Jan van Rossum erbij.

Bedoeling van de samenwerking was en is om ervaringen te delen met clubs uit andere landen en om samen projecten op te zetten, met steun van de Rotary Foundation (zie hoofdstuk 3). Er zijn twee keer per jaar uitwisselingen. Om de beurt is dat bij één van de aangesloten clubs. En jaarlijks wordt onder leiding van één van de clubs een project voorgedragen aan de andere clubs, waarna elke club hieraan een financiële bijdrage levert. Aan de Rotary Foundation (zie hoofdstuk 3) wordt vervolgens een 'grant' gevraagd.

Inmiddels zijn 2 clubs ons voorgedaan in een honderd jaar bestaan. Dat zijn Milaan (2019) en Brussel (2023). Beide jubilea zijn groots gevierd in het Scala in Milaan en in museum Royaux des Beaux-Arts in Brussel.

Bij beide gelegenheden hebben onze delegaties een zilveren molen overhandigd als teken van waardering en respect. Al meerdere keren is onze club gastheer geweest voor de tweejaarlijkse bijeenkomsten. Bij die gelegenheden zijn de gasten meegenomen naar belangrijke Haagse plekken als de Tweede en Eerste Kamer en het Gemeente-(nu Kunst) museum voor de tentoonstelling 100 jaar Steltman, onder leiding van Fred Brom.

*Zilveren molentje voor 100-jarige RC
Milaan*

2k. ROTARY

Rond de vorige eeuwwisseling maakte advocaat Paul Harris in Chicago zich ernstig ongerust over de onverschilligheid in de menselijke verhoudingen. Hij nodigde op 23 februari 1905 een viertal vrienden bij zich thuis uit om te zien of zij deze verhoudingen konden verbeteren. Het waren een kolenhandelaar, een textielhandelaar, een mijnningenieur en een drukker. Deze bijeenkomsten zijn wekelijks voortgezet. Steeds bij één van deze mensen thuis. Later werd de naam Rotary daaraan verbonden. Het leidde tot een internationale beweging, waaraan ook onze club is verbonden. In meer dan 150 landen. Met meer dan 1 miljoen leden en met tienduizenden clubs.

De eerste vier rotarians met Paul Harris (rechts)

Rotary staat voor een (wereld omvangende) kameraadschap met de levenshouding van: dienen. Rotary is een 'serviceclub', gericht op het steunen van medemensens. Dat doet ook onze club. Hierover meer in een volgend hoofdstuk, waarin een schets van de verschillende steunactiviteiten van onze club. Die strekken zich uit van bijdragen aan acties van Rotary Nederland of Rotary International, bijvoorbeeld in het bestrijden van polio, tot aan eigen steunactiviteiten. Daarbij gaat het vaak om de combinatie van inzet van tijd en energie van onze leden tot aan financiële steun. Leden die daarbij een bijzondere verdienste hebben getoond worden onderscheiden als 'Paul Harris Fellow'. Inmiddels hebben enkele huidige leden van onze club deze onderscheiding ontvangen, zoals Ton Kaper en Paul Elsinger.

De naam Rotary is voortgekomen uit het rouleren van (als gastheer/vrouw) van de eerste vijf leden in Chicago in 1905. Rotary als naam staat daarmee voor een roulatiesysteem. Het Rotary-embleem bestaat uit een tandwiel met 24 tanden, zes spaken en een spiesleuf. Dat is uitgevoerd in de kleuren blauw en goud. Ieder nieuw lid krijgt een speldje met dit embleem. Ook aan de voorzitters-keten zit dit embleem vast. Onze club is inmiddels 100 jaar trots lid van deze internationale beweging. Maar onze club is ook in al die jaren een kritisch lid. Zo werden in 1955 al kritische kanttekeningen gemaakt door lid Patijn bij de beginselen van Rotary. Ook werd toen al gesteld dat de leden niet onder de indruk waren van de doelen van Rotary: "Het blijkt dat in Holland andere waarden gelden dan in de VS". En lid Snethlage stelde toen dat hij deze Haagse club "bevoorrecht achtte door de bijzondere positie die vele leden innemen". Dus één in de Rotary-beweging, maar toch ook apart en bijzonder.

Den Haag valt onder district 1600

De internationale Rotary is opgedeeld in landenorganisaties. Zo ook in Nederland. Vervolgens kent Nederland een aantal districten. Wij maken deel uit van het District 1600, Zuid-Holland. Dit District kent een Gouverneur, die jaarlijks wordt gekozen uit de clubs van het district. Den Haag als stad kent 6 Rotaryclubs. Onderling werken wij steeds meer samen, bijvoorbeeld in het opzetten van gezamenlijke steunactiviteiten. Zo hebben wij in 2023 samen het SpaceBuzz-project steun gegeven. Met dat project, opgezet door/met onze Nederlandse astronaut André Kuipers, wordt een heuse raket bij basisscholen neergezet. Met die raket, waar de kinderen in kunnen, wordt een virtuele ruimtereis gemaakt. Met die virtuele een week lang de gelegenheid geboden om kennis te nemen van veranderingen op de aarde en in de atmosfeer. Het samenwerken met de andere Rotaryclubs in Den Haag is inmiddels een prettige vaste waarde geworden.

Het SpaceBuzze-project

Hoofdstuk 3: CLUB IN ACTIE

3a. ACTIEVE CLUB

Onze club heeft over de jaren heen altijd steun willen geven aan maatschappelijk doelen. Indachtig de Rotary-traditie hebben wij medemensen steun willen geven. Medemensen die dat nodig hadden en hebben, zowel in Nederland als in delen van de wereld waar de maatschappelijke opgaven nog groter waren of zijn. Dit varieert van het organiseren van een autotocht met auto's van de leden naar Noordwijk voor kinderen 'met een gebrek' in 1927 (waarover meer in hoofdstuk 1) tot het neerzetten van een SpaceBuzz, een raket (op wielen) bij Haagse basisscholen in 2023 en 2024 (waarover meer in hoofdstuk 2).

De kwartjespot

In dit hoofdstuk nemen wij een compilatie op van activiteiten van onze club. Het is geen uitputtende beschrijving van alles wat wij in onze club hebben gedaan. Het is een schets om zo een gevoel te krijgen van de diversiteit aan steunactiviteiten van de club. Activiteiten die mogelijk zijn geweest door de inzet van onze leden. Het gaat om relatief kleine daden als het geven van 50 euro in 1954 aan de Vereniging voor lichamelijk gebrekkigen. Deze bijdrage werd uit de 'kwartjespot' gehaald. Tot grote projecten als Tandheelkundige Praktijkruimten in Bangladesh.

3b. VIER TANDHEELKUNDIGE PRAKTIJKRUIMTEN IN BANGLADESH MET EUROPESE ZUSTERCLUBS

Onze Rotaryclub maakt deel uit van een Europees samenwerkingsverband van Rotary Clubs waarbij de deelnemende Clubs bij toerbeurt een jaarproject coördineren (zie hoofdstuk 2). Het jaarlijks projectbudget bedraagt €2000,- per RC. In dit verband was Rotaryclub 's-Gravenhage - namens de Rotaryclubs London,

Parijs, Brussel, Milaan, Berlijn en Kopenhagen – als 'International Partner' de trekker van een project dat de volledige inrichting omvat van vier tandheelkundige praktijken in Bangladesh. Rotaryclub Dhaka Phoenix was onze 'Host Partner'. Zij hebben met een aanzienlijke donatie aan het project bijgedragen.

De zuidkust van Bangladesh bestaat uit een eindeloze rivierendelta, met veelvuldige overstromingen en frequente tornado's. Vruchtbaar land waar een vlottende bevolking een

Het hospitaalschip voor de Zuidkust van Bangladesh bestaan zoekt. De verbindingen en de bereikbaarheid zijn slecht, de publieke voorzieningen gebrekkig. Daarom werd ter realisatie van het project contact gezocht met 'Friendship' - een lokale 'Non Governmental Organisation' - die in deze omgeving met een aantal hospitaalschepen professionele medische zorg biedt. Op drie niveaus: (1) Varende zorg, (2) enkele klinieken op vaste grond en (3) door de inzet van 'medic aides': door Friendship gerekruteerd en opgeleid binnen de lokale gemeenschappen.

De vier tandheelkundige praktijken van het R7 project zijn inmiddels ingericht en functioneren in vier klinieken op vaste grond, in verspreide ligging. Zo hoeft primaire zorg bij acute nood niet een week of langer te wachten op de planmatige aankomst van een hospitaalschip. De bouw van deze 'satelliet' klinieken is gefinancierd door 'third party' sponsoring. De toekenning van de Global Grant vond plaats in november 2018. In totaal kwam er zo als totaalbudget US\$ 68.960, -- ter beschikking voor de realisatie van het gehele project: de inrichting van de vier praktijken. Als gevolg van complexe regelgeving inzake internationaal betalingsverkeer aan de kant van Bangladesh kwamen de gelden pas in juni 2019 ter beschikking. Het project is in augustus 2022 geheel afgerond, bijna 2 jaar later dan gepland, als gevolg van de Covid pandemie en als gevolg van de barre klimatologische omstandigheden die zich herhaaldelijk hebben voorgedaan. De inzet van 'Friendship NGO' als 'Cooperating Partner' - met grote lokale ervaring én een vertegenwoordiging in Nederland – is essentieel gebleken voor het welslagen van dit project.

Eén van de tandheelkundige klinieken in Bangladesh

En nog een andere

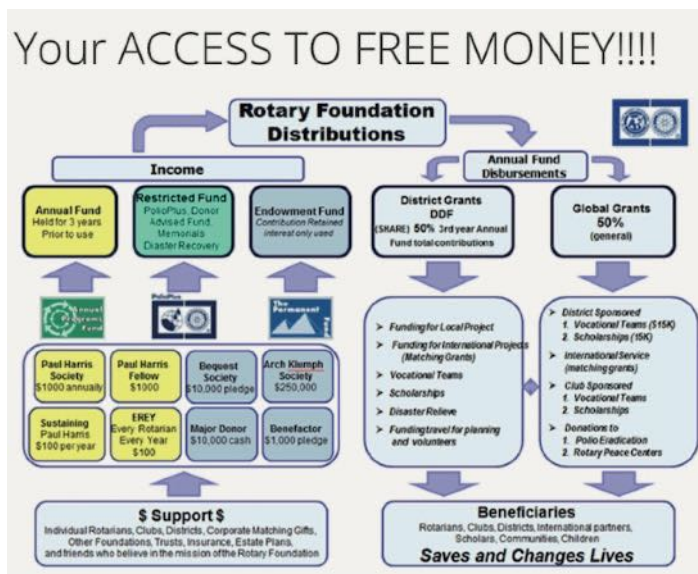
3c. ROTARY FOUNDATION

Wij steunen jaarlijks de Rotary Foundation. De Rotary Foundation is de goede doelen tak van de internationale Rotary-organisatie, onder een geheel zelfstandig bestuur. De Rotary Foundation werd in 1917 opgericht als een Endowment en verzamelt gelden, onder meer via afdrachten van alle clubs in de wereld. Het doel is dat elke Rotarian geld geeft: "Every Rotarian, Every Year". Op die manier wordt Rotary International permanent voorzien van financiële middelen om de serviceprogramma's waar te kunnen maken. Het motto van de RF is "doing good in the world".

De Rotary Foundation heeft een jaarbudget van ca 180 miljoen dollar, dat via 'matching grants' deels weer terugvloeit naar de serviceprojecten van de clubs. Bekend is de succesvolle, wereldwijde actie van Rotary tegen polio, die wordt uitgevoerd door de RF samen met de WHO en met de steun van Bill en Melinda Gates. De grants worden verdeeld in 'district grants' voor de lokale projecten, en 'global grant' voor de grotere internationale projecten, zoals het hiervoor beschreven R 7 project in Bangladesh. De RF heeft in Nederland een ANBI status.

De Rotary Foundation hanteert in het toewijzingsbeleid een zesttal 'areas of focus'. Deze zijn (1) internationale vrede, (2) gezondheid van moeder en kind, (3) schoon drinkwater, (4) ontwikkeling van lokale economieën, (5) strijd tegen besmettelijke ziekten, en (6) basisonderwijs en alfabetisering. De officiële missie van de Rotary Foundation is "to enable Rotarians to advance world understanding, goodwill and peace through the improvement of health, the support of education, and the alleviation of poverty".

Onze club-afdracht aan de Rotary Foundation loopt via de contributie betalingen. Elke club heeft een contactpunt voor de Rotary Foundation. Voor onze club is dat Steven van Hoogstraten.

Zó ingewikkeld als dit schema is het om een Global Grant te krijgen is!

3d ANDERE R6 PROJECTEN

Het meest recente Internationale project is het steun verlenen aan de 4 tandheelkundige klinieken, beschreven in paragraaf 3b. Maar eerder heeft onze Rotaryclub meegewerkt aan vele andere projecten. In totaal zijn dat er 16 geweest sinds de oprichting van de R6 (soms R5 of R7). Driemaal onder leiding van onze Rotaryclub. De anderen onder leiding van één van de andere clubs.

De andere 2 projecten die onder leiding van onze club zijn vormgegeven betreffen tweemaal een project in Guinea-Bissau. Deze projecten beoogden in 2012/2013 en nogmaals in 2013/2014 het opvangen van regenwater in gemetselde tankcontainers van 5000 liter. De lokale naam voor de projecten was 'De gevulde Waterkruik'. Iedere tank zorgde voor voldoende drinkwater voor een gezin van 5 personen gedurende 100 dagen, in de dorpen Brandon en Tite. In totaal hebben wij hiervoor 20.000 euro bijeengebracht.

Voorbeelden van andere projecten waaraan wij hebben meegewerkt en die werden opgezet door onze collega-clubs zijn: medische instrumenten voor een ziekenhuis in Bulgarije, een ouderenhuis in Bulgarije, medische hulp voor kinderen in Boekarest, zoetwater opvang in Haïti, een kindertehuis in Marokko, kinderopvang in Nepal, behuizing voor slachtoffers van overstroming in India, laptops voor kinderen op scholen die verwoest waren in Beiroet, laptops ook voor kinderen in Oekraïne en HPV vaccinaties in Bangladesch. De steun bedragen hebben gevarieerd van 10.000 tot 250.000 euro. Vaak afhankelijk van meer of minder steun van andere Rotaryclubs of van de Rotary Foundation

De Gevulde Waterkruik in Guinee Bissau, 2012/2013

En een tweede in 2013/2014

3e. COMMUNITY SERVICE, HOE DOEN WE DAT?

Eén van de vijf pijlers van Rotary is het dienen van de (plaatselijke) gemeenschap, zowel persoonlijk als door de club, zowel financieel als daadwerkelijk, met andere woorden de Community Service. Hoe daaraan een goede invulling geven, hoe doe je dat als club? Welke van de honderden goede doelen te steunen, welke van de vele noden proberen te verkleinen en waar heeft een financiële bijdrage de meeste impact? Waarom hebben, om maar enkele meer recente voorbeelden uit een hele lange rij te noemen, nu juist een ziekenhuis in Suriname, het leerwerkorkest The Residents, de Zuidwalschool, een vakantiecamp voor ouderen in Moldavië, een weeshuis in Benin, maar ook een vluchtelinggezin en een moeder met haar gehandicapte kind financiële steun van onze Rotaryclub gekregen?

Iedere Rotaryclub bepaalt zelf op wat voor manier community service inhoud te geven. Onze club heeft dat gedaan met een beleid dat past bij het karakter van de club; in 1965 is de Stichting Community Service Rotaryclub 's-Gravenhage (Stichting CS) opgericht met als doelstelling 'het bijdragen aan het ideaal van de Rotary-beweging door het verlenen van geestelijke en stoffelijke steun aan personen die hulp behoeven en aan instellingen van algemeen belang die zich de bestrijding van bepaalde maatschappelijke noden tot taak stellen.'

Om die doelstelling waar te maken is allereerst een 'stoffelijk' middel nodig: geld. Jaarlijks maken onze clubleden vrijwillige geldelijke bijdragen over aan de Stichting CS. Vroeger ging daarvoor tijdens iedere lunchbijeenkomst 'het mandje' rond, maar ook al roept het soms nostalgische gevoelens op over die gemoedelijke en bewuste manier van geven, de digitale euro wint het.

Vervolgens is het bestuur van de Stichting Community Service aan zet met het vinden van de juiste bestemmingen, waarbij de richtlijn is dat het jaarbudget wordt verdeeld in bijdragen ten behoeve van individuele noden, een Haags/ Nederlands project en een project in het buitenland.

Financiële steun bij individuele noden heeft onze prioriteit, omdat juist daar een kleine bijdrage zoveel mogelijk impact kan hebben voor het doel, waarvoor steun wordt gevraagd. Het gaat dan om mensen die in urgente financiële en sociale nood verkeren. Mensen die de eindjes niet meer aan elkaar kunnen knopen. Vaak is er sprake van een meervoudige problematiek, zoals ziekten en schulden, gebroken gezinnen en huiselijk geweld, waardoor zij in een neerwaartse spiraal zijn terechtgekomen en ten einde raad zijn. Een beroep doen op voorliggende overheidsvoorzieningen is niet meer mogelijk. Deze mensen vallen dan door het vangnet van onze sociale verzorgingsstaat. Voor Haagse inwoners die in deze urgente financiële en sociale nood verkeren kan het maatschappelijk werk een financiële bijdrage aanvragen bij de Stichting Sociale Fondsen Den Haag (SFDH).

Op ons verzoek stuurt de SFDH ons jaarlijks een aantal van deze steunaanvragen toe waarover we vervolgens beslissen of en met welke bijdrage we financieel

ondersteunen. Vaak is er dringend behoefte aan basale huisraad. Zo hebben we een jonge moeder die samen met haar kind aan haar gewelddadige man kon ontkomen een bijdrage gegeven voor de eerste huur plus inrichtingskosten en voor een vrouw met een lichte verstandige beperking een fornuis en een bed. Ook kwamen aanvragen langs voor onder meer een tillift, geld voor een noodgedwongen verhuizing uit een asociale omgeving, (de moeder met haar zwaar gehandicapte kind), of een tweedehands bakfiets (ten behoeve van het vluchtelingengezin om de kinderen naar de lagere school 4 km verderop te brengen) of de kosten voor dringende tandheelkundige hulp. We hopen met de realisatie van deze praktische voorzieningen de betreffende mensen een steuntje in de rug te geven, zodat ze de verdere problemen in hun bestaan iets makkelijker tegemoet kunnen treden.

Ons bestuur toetst de aanvragen aan de hand van de benodigde informatie, zoals de concrete situatieschets over de problematiek, financiële gegevens, draagkracht en het benodigde bedrag. Dat geldt natuurlijk ook voor de aanvragen voor projecten die we van stichtingen ontvangen.

3f. ENKELE COMMUNITY SERVICE PROJECTEN VAN ONZE CLUB

Educatieve en sociale aspecten met een vleugje cultuur gaan vaak hand in hand bij de projecten, die van onze club financiële bijdragen krijgen.

In Den Haag waren dat onder meer: de jaarlijkse themaweek tegen discriminatie op de Zuidwalschool, de 'Wonderdagen' van de Stichting Leren Doen, een leerwerkbedrijf voor kwetsbare jongeren, de inrichting van het meidenlokaal van buurtcentrum de Mussen, 'Voorhout Monumentaal', de beeldtentoonstelling van Pulchri Studio (midden in de coronatijd) en de muzieklessen voor The Residents, het stadsorkest waarbij leerlingen van scholen uit 'krachtwijken' in Den Haag de kans krijgen in een symfonieorkest te spelen.

Als project in Nederland verdient het pilotproject Krewerd zeker vermelding. Voor het Groningse dorpje Krewerd heeft de Stichting ArchiScienza een innovatief plan ontwikkeld om de aardbevingsschade goed te herstellen en het dorp toekomstbestendig te maken. Van dit proces is een documentaire gemaakt die ook een voorbeeldfunctie zal krijgen voor herstel op andere plaatsen. Daarvoor heeft onze Rotaryclub een donatie gedaan.

Het wierdedorp Krewerd in Noord-Groningen

3g. WIJ WERKEN GRAAG SAMEN

Aan een samenwerking met andere Haagse Rotaryclubs om meer geld bijeen te brengen voor een mooi doel doet onze Rotaryclub met plezier mee. Zo was dat het geval bij een benefietconcert ten behoeve van de 'Classic Express', de rijdende concertzaal van het Prinses Christina Concours en onlangs voor het 'SpaceBuzz' project van de Stichting SpaceBuzz Foundation. Een educatief initiatief waarbij kinderen eerst in een raket een virtuele reis maken en daarna op school met lesbrieven een uitgebreid programma volgen. Daarin krijgt niet alleen het heelal aandacht, maar ook het klimaat en milieu van de aarde en de kwetsbaarheid ervan.

Twee vrachtwagens 'Classic Express' en 'Space Buzz' die met een unieke vracht langs scholen toeren

Bij de keuze aan welke projecten in het buitenland een financiële bijdrage toe te zeggen is het een nadeel dat we de situatie en gewoontes ter plaatse niet goed kennen. Daarom zijn betrouwbare intermediairs die deze kennis wel hebben altijd van belang: mensen of organisaties die ons over het project en de lokale omstandigheden informeren en op de hoogte houden over besteding en voortgang ervan.

De kinderafdeling in het ziekenhuis van Nickerie, Suriname

Het weeshuis met zonnepanelen en waterpomp in Athiémé, Bnenin

Zo was de samenwerking met een Nederlands subsidiefonds en een ngo met mensen ter plekke essentieel voor een donatie aan het zomerkamp (2012) om ouderen uit Ribnitsa, Moldavië even uit hun isolement te halen en op krachten te laten komen. Voor de bijdrage aan een vrolijker inrichting van de kinderafdeling van het ziekenhuis in Nickerie, Suriname (2017) was de kennis van een clubgenoot doorslaggevend; hij was jarenlang intensief als opleidingsspecialist/vrijwilliger bij het ziekenhuis betrokken. En voor giften voor de zonnepanelen en de waterpomp aan het weeshuis in Athiémé, Benin (2018 en 2020) was de inzet, betrokkenheid en kennis van een clubgenoot, tevens honorair consul voor Benin, noodzakelijk.

Met regelmaat gaat een gift naar de Stichting Shelterbox. Door middel van de shelterboxen, van oorsprong een initiatief van een Engelse Rotaryclub, vinden dringend de nodige hulpmiddelen een weg naar mensen in landen waar rampen en oorlogen zijn, recentelijk Turkije, Syrië en Oekraïne.

Acties die lichamelijke inspanning vergen, zoals het samen de handen uit de mouwen steken om fietsend, rennend, bomen plantend of juist rooiend, of weer anders gelden te werven, kunnen niet op overweldigend enthousiasme van onze club rekenen. Het op die manier bekendheid geven aan je club en het op die wijze verstevigen van de onderlinge band heeft ook minder prioriteit. Daar ligt niet onze kracht, tot nu toe dan, dat kan natuurlijk ooit veranderen. Die kracht ligt eerder bij het streven naar zorgvuldig overwegen, naar maatwerk en het zo nodig zoeken van medefinanciers om onze bescheiden financiële bijdragen daar te laten terechtkomen waar het hard nodig is. Bewust low profile van aard, maar wel met veel enthousiasme en onderlinge verbondenheid!

3h. IN ONZE ROTARYCLUB ZIT MUZIEK

In onze Rotaryclub heeft altijd al muziek gezeten. Concerten zijn georganiseerd, muzikale bijeenkomsten zijn gesponsord, tijdens lunchbijeenkomsten is gemusiceerd en bij de jaarlijkse kerstlunch zijn er optredens van musici. Ook enkele leden laten zich daarbij horen. Eén van de grote muzikale 'motoren' was ons actieve clublid Frans Willem Hogewind. Hij organiseerde muzikale bijeenkomsten en trad ook zelf op bij gelegenheid met zijn dwarsfluit. Te vroeg overleed hij en wij missen geweldig zijn muzikale inbreng. Ook Konstantyn Napolov laat als ongeëvenaard slagwerker en orkeststrijder van zich horen. Tussen internationale optredens treedt hij op bij onze lunches en organiseert hij concerten.

De classificatie muziek wordt bij onze huidige club ook vertegenwoordigd door componist Roel van Oosten. In die hoedanigheid gaf hij de afgelopen jaren bij de vrijdaglunch en het woensdagavond diner verscheidene voordrachten over uiteenlopende muzikale onderwerpen. Dit bracht enkele leden van de club op het idee om Roel te verzoeken deze voordrachten, buiten de vrijdaglunch om, op meer reguliere basis voor geïnteresseerde Rotaryleden (eventueel met partners) te gaan geven.

De leden Casper van Dongen en Frans Willem Hogewind waren de initiators van dit plan, waarbij vooral Frans Willem Hogewind de uitwerking en organisatie op zich nam. Zo ontstonden vanaf januari 2017 de Rotary muziekavonden, die drie á vier keer per jaar afwisselend bij enkele Rotaryleden thuis plaatsvinden, meestal op een maandagavond. Het aantal deelnemers is, gezien de locatie bij leden thuis, gelimiteerd en bedraagt gemiddeld 15 personen. Juist door deze beperkte omvang

Een uitvoering van het Requiem van Johan de Witt gecomponeerd door Roel van Oosten uitgevoerd o.a. door Konstantyn Napolov in de Kloosterkerk

ontstaat een direct contact tussen spreker en toehoorders. Roel van Oosten kan hierdoor dieper op de muzikale onderwerpen ingaan, met behulp van luisterfragmenten en het spelen van voorbeelden op de piano. Naast uitleg over verschillende componisten en hun composities (van Bach t/m Strawinsky), vertelt hij ook over zijn eigen componeren en muzikale keuzes tijdens het scheppingsproces. Deze avonden voorzien in een duidelijke behoefte en worden door de deelnemers zeer gewaardeerd. Het is ook een mooi voorbeeld van kennisoverdracht binnen de Rotaryclub. Na het plotselinge overlijden van Frans Willem Hogewind in 2023 heeft Rob Slootweg de organisatorische taken met betrekking tot de muziekavonden op zich genomen.

*Frans Willem Hogewind met zijn
dwarsfluit*

HOOFDSTUK 4 BIJZONDERE LEDEN

4a. BIJZONDERE LEDEN

Onze club heeft uitsluitend bijzondere leden gehad. En dat heeft onze club nog steeds. Stuk voor stuk waren en zijn het leden die wat in hun mars hadden of hebben. Dat maakt het lid zijn van deze club een groot genoegen. Het is ook een voorrecht. Want zelf aanmelden is niet de gewoonte, je moet gevraagd worden. En als je gevraagd wordt, krijg je te horen wat voor een bijzonder ledenbestand onze club had en heeft. Dat maakt dat we af en toe een beetje arrogant naar de rest van de Rotary-beweging kijken. Volstrekt ongepast, maar toch. Blijft staan dat het een club is met interessante mensen, die in verschillende delen van onze samenleving actief zijn of waren. Het betekent ook dat regelmatig één van onze leden een voordracht houdt of heeft gehouden. Het blijkt elke keer weer interessant om te horen hoe het bijvoorbeeld eraan toe gaat in het belastingrecht, de medische ethiek, de toestand in Benin, bij spanningen in de politiek en bij de overheid, bij de Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid, in de Oekraïne, bij het Brediusmuseum of in onze Rechtsstaat.

Het gaat aan de mogelijkheden van dit boekje voorbij om alle leden die bij de club hebben gehoord of nog horen een korte schets te geven. Wij hebben daarom een selectie gemaakt over de tijd en een selectie die wij nog konden maken. Want veel is niet meer terug te vinden in het archief. Zo had ons meest heldhaftige lid Frans van der Veen een plek verdiend. Want hij heeft in 1940 als officier geweigerd de door de bezetter gevraagde erewoordverklaring af te leggen. Hij wist te ontvluchten uit het Duitse krijgsgevangenschap en bereikte via Zwitserland en Portugal in 1941 Indië. Na Japanse bezetting in 1942 wist hij te ontkomen met twee collega's in een kleine zeilboot. Na een barre tocht bereikte hij Madagaskar en is na terugkeer in Australië weer ingezet tegen de Japanners. Na 1945 teruggekeerd in Nederland heeft hij zijn loopbaan vervolgd in het leger en is uiteindelijk chef-staf van de koninklijke luchtmacht geworden. Een zeer bijzonder lid van onze club. Maar zoals al gezegd, wij moesten een selectie maken en wilden met de selectie een schets geven van de afgelopen honderd jaren aan de hand van 14 leden.

Het is een selectie geworden, die onrecht doet aan veel andere bijzondere leden, maar die wel naar wij hopen kleur geeft aan de club in de loop van de tijd. Want onze club was en is kleurrijk in de zin van kennis, ervaring, rollen, verantwoordelijkheden en wijsheid. Het is wel een selectie geworden met aandacht voor bijzondere leden in de laatste helft van ons bestaan. De volgorde van de schetsen hieronder is licht willekeurig. Maar de beschrijvingen van deze veertien leden van onze club geven een mooi inzicht in het soort club dat wij (willen) zijn en een inzicht in wat zich afspeelde in deze honderd jaren van ons bestaan.

4b GERT KIRCHMANN (1908-2006)

De grootvader van Louis Kirchmann kwam uit Westfalen en begon als medevenoot van de Twentsche Stoom-Beijersch Bierbrouwerij in Enschede. Maar hij vertrok daar en begon in 1881 in Den Haag de Zuid-Hollandsche Bierbrouwerij (ZHB) aan de Noordstraat in Den Haag.

De brouwerij verkreeg het predicaat Hofleverancier en ging bier exporteren naar Suriname, het VK en Nederlands-Indië. Later fuseerde ZHB met andere brouwerijen tot Oranjeboom en Skol. De familie Kirchmann was eigenaar van Grand Hotel Central aan de Lange Poten, dat uiteindelijk is opgenomen in het Tweede Kamer - complex

Kirchmann's liefde voor zijn beroep werd duidelijk uit zijn lezing in 1950 over 'het bier is weer best': de collectieve reclamecampagne voor dit product dat net na de oorlog kennelijk in Nederland snel afnam in populariteit. Een van de oorzaken was de concurrentie van de goedkopere en effectievere jenever.

In andere landen in Europa was dit niet het geval wat de Nederlandse bierbrouwers ertoe aanzette actiever te worden. Hiertoe waren kansen want na de oorlog bleken mensen graag 's avonds na het eten thuis of in het café te willen borrelen.

Op een vraag van een lid of bier niet dik maakt, antwoordde Kirchmann gevat dat dit bij hemzelf zichtbaar niet het geval was.

In een lezing over de Sociale werkvoorziening in mei 1970 vertelde hij enthousiast over het belang van de werkplaatsen voor mindervalide arbeidskrachten. Hij is dan al jaren bestuurslid van de Nederlandse Vereniging voor sociale zorg voor mindervaliden en van de werkplaats in Den Haag (AVO).

De bierbrouwerij van Kirchmann

De gemeentelijke diensten voor arbeidsvoorziening hadden de verantwoordelijkheid voor de sociale werkplaatsen waar geestelijk en lichamelijk gehandicapten passende arbeid verrichtten. Het bedrijfsleven neemt deze mensen niet op, omdat men vreest voor een te groot risico. Daardoor worden de talenten van deze groep onvoldoende benut. Deze medewerkers hebben een heel laag ziekteverzuim en zijn enorm gemotiveerd, betoogde deze bierbrouwer met een duidelijk sociale inborst.

4c. APPIE SIJTHOFF (1912-1998)

Albert Georg Sijthoff was jarenlang lid en secretaris van de Rotary. Hij was een kleinzoon van Albertus Willem Sijthoff, oprichter van A.W. Sijthoff's Uitgeversmaatschappij.

Appie – ook wel AG genoemd - werd in 1957 samen met zijn broer Freddy eigenaar en directeur van de uitgeverij en de in 1883 opgerichte *Haagsche Courant*. Appie was onbetwist de zakelijk leider die in het buitenland was opgeleid en een neus had voor technologische vooruitgang. De *Haagsche Courant* zou mede daardoor uitgroeien tot een van de succesvolste van het land. Een krant in een stad die toen nog zeven kranten telde en waarin 'de Haagsche' de enige 'volkse' was.

Meneer Appie en meneer Freddy waren beiden geïnteresseerd in journalistiek. Vooral in tijden van groot nieuws verschenen ze op de redactie. Appie ging dan kijken wat er via de telex binnenkwam. Meteen na de moord op president Kennedy leende een van de broers zijn regenjas en creditcard uit aan een verslaggever die halsoverkop moest afreizen naar Dallas. Over de vraag of het Freddy of Appie was, verschillen de meningen.

Tot de filosofie van de krant behoorde ook dat de leiding grote betrokkenheid aan de dag moest leggen bij de samenleving. En dat deden de Sijthoffs. Het verheffen van het volk stond hoog in hun vaandel. De democratie leeft en begint bij mensen in hun eigen omgeving en in de plaatselijke politiek, vonden de gebroeders.

De oplage van de *Haagsche Courant* groeide in de jaren vijftig fors. Bij een voordracht voor de Rotary in 1958 deelde Appie trots mee dat er dagelijks honderdduizend exemplaren van de pers rolden. In sommige Haagse wijken werd de krant vrijwel huis aan huis 's middags in de brievenbus gestopt. De *Haagsche Courant* was het enige regionale dagblad in Nederland met eigen buitenlandse correspondenten en een grote parlementaire redactie.

*Het planetarium in de
Grote Marktstraat*

Zijn grote belangstelling voor de astronomie bracht AG ertoe een planetarium op het voormalige hoofdgebouw van de krant in het centrum van Den Haag te laten maken. De Leidse sterrenwacht eerde hem door een asteroïde naar hem te noemen. En hij liet het Omniversum Bouwen en exploiteren.

De gebroeders Sijthoff trokken zich in 1983 terug uit de uitgeverij. Appie sprak dat jaar al zijn zorgen uit over de afnemende leeszucht van jongeren. "Er zijn statistieken van wat jongeren aan kranten lezen en die zijn bepaald rottig," zei hij tegen zijn Rotary-vrienden. In 1994 verkocht de familie haar aandelen aan uitgeverij Wegener. De Sijthoffs bleven betrokken bij het wel en wee van het blad, maar na hun vertrek zette de neergang in.

Net als zijn broer kwam Appie nog graag naar de krant. In zijn villa in Voorschoten hing een groot portret van zijn vader, die ook directeur was geweest van de krant. De laatste jaren van zijn leven durfde AG slechts met schroom naar het portret te kijken, uit schaamte voor wat er was geworden van Sijthoff Pers.

Hoewel hij allang geen directeur meer was toen Jan Schinkelshoek in 1994 hoofdredacteur werd van de Haagsche Courant, maakte Schinkelshoek toch zijn opwachting bij hem in Voorschoten. "Meneer Schinkelshoek, een ding moet u begrijpen, als hoofdredacteur moet u lid worden van de Rotary 's-Gravenhage," zei de oude heer. "En zo geschiedde," zegt Schinkelshoek. "Ik heb hem nog geregeld opgezocht uit respect voor de familie. Een erezaak omdat ze zoveel voor de krant hadden gedaan."

Sijthoff overleed in 1998. Zoon Willem zette de familietraditie voort. Hij was mede-eigenaar van Het Financieel Dagblad en doopte zijn eigen uitgeverij tot Sijthoff Media.

Sijthoffpers in de Plaspoelpolder.

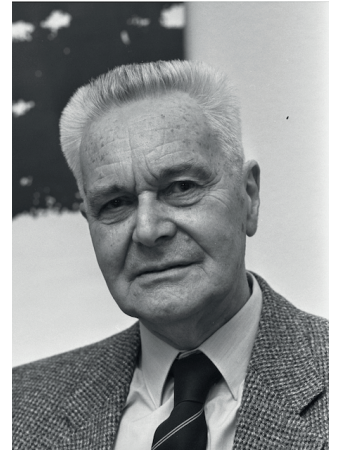
Sijthoffpers Grote Marktstraat

De eerste directeurs van Sijthoff Pers

4d. JAN TINBERGEN (1903-1994)

Wiskundig econoom uit Leiden Jan Tinbergen was vooral geïnteresseerd in de sociaal maatschappelijke problemen van zijn tijd, de jaren twintig met de grote economische crisis en toenemende maatschappelijke tegenstellingen. Als principieel dienstweigeraar en toegewijd lid van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij SDAP had hij tijdens zijn burgerdienst in 1926 bij het CBS, waar hij daarna zijn carrière begon, de tijd om zich te verdiepen in deze economische conjunctuur- problemen.

Langzamerhand kreeg hij meer belangstelling voor de wereld buiten Nederland, met name de economische en sociale situatie in de Derde Wereld zoals het toen nog heette. In de jaren dertig werd hij adviseur van de voorloper van de Verenigde Naties, de Volkenbond waar hij de situatie in de VS na de Wallstreetcrash analyseerde. In 1957 werd hij hoogleraar in de wiskundige economie, centraal geleide stelsels en ontwikkelingsprogrammering in Rotterdam waar hij de basis legde voor de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking. Hij was lange tijd kroonlid van de SER.

Jan Tinbergen werd lid van Rotary 's-Gravenhage toen hij in de jaren veertig directeur was van het Centraal Planbureau, dat hij zelf had opgezet op verzoek van het ministerie van Economische Zaken. Zijn 'attendance' was vaak nihil door zijn vele reizen, maar hij hield regelmatig lezingen over zijn vakgebied, bijvoorbeeld in 1948, toen hij als economische planningsexpert vergaderingen in Brussel en Parijs had bijgewoond, over het Marshallplan.

Het stoorde hem dat het plan veel doelstellingen kende, maar te weinig concrete instrumenten om deze te bereiken. Dit was een van zijn bekende econometrische theorieën. Waar wil de VS heen met dit plan, zo vroeg hij zich af. De Benelux was net opgericht en wilde een vrije economie die wel zekere beperkingen kende, maar de VS hield hier geen rekening mee. Hoe effectief kan het Marshallplan dan zijn? Uit economische plannen van Europese landen bleek hem tijdens de vergaderingen dat het VK geen markt van betekenis kon zijn voor Nederland.

In 1957 hield Tinbergen na de kerstlunch (met plumpudding) een flitsende lezing over de situatie in de VS, Joegoslavië en Egypte. In de VS waren hem de vele ruimte, grote gebouwen, geweldige fabrieken en vele auto's opgevallen. Egypte is op de woestijn veroverd en Kaïro was toen al een reuzenstad met grote armoede. De welvaartsverschillen waren enorm: in de VS waren hem de goede kwaliteit van de kleding en de vele overvoede kinderen opgevallen, terwijl in Egypte honger werd geleden. In de VS maakte men zich zorgen over de auto-industrie die over zijn hoogtepunt heen zou zijn, het slechte onderwijs en de onhoudbare bevolkingsdruk in de steden. De ontwikkeling van Joegoslavië en Egypte gingen hem uiteraard zeer ter harte, waarbij de landbouw een groeisector zou moeten zijn.

Jan Tinbergen was een makkelijk spreker die met onnavolgbare helderheid, openheid en droge humor zijn gehoor meenam. Lang niet iedereen was het met hem eens, maar dat vond hij niet erg. In 1958 leidde zijn lezing over de noodzaak tot het beperken van de vrijemarkteconomie tot levendige discussies. In de 19^e eeuw bemoeide de overheid zich zo weinig mogelijk met bedrijven en de economie, aldus Tinbergen. Dit leidde tot ellende en onvrede bij arbeiders, waarna de overheid zocht

naar 'niet verstikkende bemoeienis' om de grote welvaartsongelijkheid te bestrijden. Het Kinderwetje van Van Houten was hiervan een goed voorbeeld. De kunst is volgens Tinbergen om "de overheidsbemoeienis zover door te voeren, dat de stimulerende kracht die de ondernemer nodig heeft om initiatief te ontplooien, tot zijn recht blijft komen, zonder dat het levensgeluk van minder begaafden en minder bedeelden in het gedrang komt." Soms schiet de overheid daarbij door, bijvoorbeeld toen medische hulp gratis werd en daar veel misbruik van werd gemaakt. Deze precare balans is in onze tijd actueler dan ooit.

Zijn pleidooi voor het recht op levensgeluk en welvaart voor iedereen vonden sommige leden naïef, maar hij bleef altijd een nuchter mens met oog voor menselijke beperkingen. Gelijkschakeling van inkomens is in zijn ogen niet efficiënt en praktisch maar begaafdheid en een goede start in het leven geven in zijn ogen geen recht op een hoger inkomen. Daar kwam de sociaaldemocraat naar voren.

Hij was ook degene die het minimum voor ontwikkelingssamenwerking van 0,7% van het BNP heeft geïntroduceerd. Hij noemde zichzelf "een handelsreiziger in economische planningsmethoden", maar zag scherp de grenzen daarvan. Tijdens de lezingen van Tinbergen werd, blijkt uit ons archief, 'het beginsel om politiek buiten de Rotary te houden naar ieders tevredenheid met voeten getreden.'

Nederlandse Nobelprijswinnaar

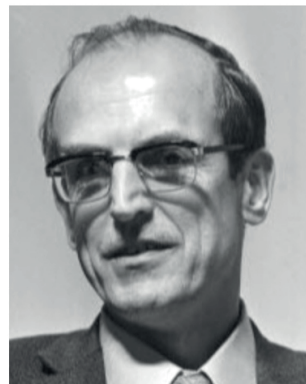
Foto R.C. Groes / Anefo (CC BY-SA): Jan Tinbergen schenkt Max Havelaarkoffie aan prins Claus in 1988

4e. WILLEM DREES jr (1922-1988)

Willem Drees (Wim voor zijn vrienden) was een geboren en getogen Hagenaar. Na het Haganum Gymnasium studeerde hij van 1940-1946 Economie aan de Nederlandse Economische Hogeschool van Rotterdam, de latere Erasmusuniversiteit waar hij later ook promoveerde.

Misschien wat ongewoon voor een lid van onze Rotaryclub werd hij in 1946 lid van de SDAP, de latere Partij van de Arbeid. Daar zal zijn illustere vader(tje) Drees sr. vast een rol bij hebben gespeeld. In 1970 richtte hij uit onvrede over de rol van Groen Links in de PvdA, de Democratische Socialisten DS'70 op, een rechtse afsplitsing van de PvdA.

W. (Wim) Drees

Zijn geschiedenis bij Rotary 's-Gravenhage begon waarschijnlijk in de late jaren vijftig, toen hij terugkeerde uit Washington waar hij econoom was bij het Internationale Monetaire Fonds. Daarvoor was hij ambtenaar bij het departement van Geldwezen en Financiën in Batavia, het huidige Jakarta.

In 1956 werd hij directeur Rijksbegroting bij het Ministerie van Financiën. In die hoedanigheid hield hij in 1956 bij zijn Rotaryclub 's-Gravenhage een visionaire lezing over de boven verwachting snelle aanwas van de Nederlandse bevolking, vooral in de Randstad, sinds de Tweede Wereldoorlog.

Met name huisvesting vormde het grootste probleem in zijn ogen. Een goede oplossing zou zijn om Den Haag te ontlasten door het regeringscentrum en daarmee de buitenlandse diplomaten naar een ander, minder overbevolkt deel van het land te verplaatsen. Overheidsdiensten groeien meestal nog sneller dan de economie als geheel. Andere landen zoals toentertijd Duitsland (Bonn) en de Verenigde Staten (Washington) zijn ons daarin voorgedaan. Later zouden Brazilië en Kazachstan nog volgen.

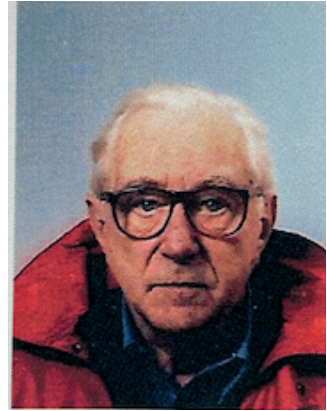
Nederland heeft niet te weinig grond maar de Randstad is te vol: meer dan de helft van de bevolking op 10% van het landoppervlak. En dat al in 1958! Zijn oplossing zou misschien nu weer relevant kunnen zijn.

4f. JEROME HELDRING (1917-2013)

Hij kon maar moeilijk wennen aan de nieuwe gewoonte om elkaar voortaan niet meer bij de achternaam maar bij de voornaam te noemen. Nog lang nadat de voornaam gangbaar werd, stelde Jérôme Heldring zichzelf in de roll-call van de Rotary voor als Heldring. Zoals hij ook in de krant schreef onder de naam J.L. Heldring.

De journalist en commentator van *NRC Handelsblad* kwam tot op hoge leeftijd naar de Rotary. Met zijn lezingen praatte hij de leden op het hoogste niveau bij over de jongste ontwikkelingen in de wereld.

Van Gorbatsjov (1988) tot de ware betekenis van conservatisme (1987) en van de Amerikaans-Nederlandse betrekkingen in hedendaags perspectief (1980) tot de betekenis van Hugo de Groot (2009). En daarbij kon hij nog weleens verrassend uit de hoek komen.

“Hoe politiek correct is een Grotius Jaar eigenlijk? Met een beetje kwade wil kun je De Groot ook interpreteren als iemand die vrij baan maakte voor het Nederlandse kolonialisme. En zelfs piraterij,” concludeerde Heldring. En over conservatisme: “Conservatisme moet steeds opnieuw gedefinieerd worden in het licht van de veranderde omstandigheden. De conservatief van vandaag is niet de conservatief van gisteren,” zei hij bijvoorbeeld op 31 juli 1987.

De telg uit een geslacht van kooplieden en predikanten werd in 1917 geboren in Amsterdam. Vader was directeur van de Koninklijke Nederlandse Stoomboot-Maatschappij en het gezin woonde in de Gouden Bocht. Op zesjarige leeftijd raakten zijn ouders in Rome gewond bij een aanrijding waarna zijn moeder overleed.

Op het Barlaeus Gymnasium werd Jérôme redacteur van de schoolkrant. In Leiden studeerde hij rechten en ook daar schreef hij. Soms gedichten maar meestal bijdragen over godsdienstige en ethische kwesties in corpsblad *Virtus Concordia Fides*.

Tussen zijn zestiende en achttiende jaar sympathiseerde hij met de NSB. Een ‘fascistische bevlieging’ volgens hemzelf en symptoom van zijn rebellie tegen het vaderlijk gezag. Hij voerde aan dat de NSB tussen 1933 en 1935 nog niet antisemitisch was. Later zou hij zich ontwikkelen tot conservatief en atlanticus die sceptisch was over de Europese eenwording. Hij stemde soms D66 en GPV (ChristenUnie) maar vaker VVD. Van die partij was hij lid tot hem de contributie te gortig werd.

Zijn eerste baan kreeg hij bij een uitgeverij waarna hij in 1945 begon hij als redacteur buitenland bij de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* (NRC). Daar begon hij in 1960 zijn rubriek *Dezer Dagen*.

Na enkele jaren te hebben gewerkt bij het Nederlands Informatie Bureau in New York keerde hij in 1953 terug bij de krant waar hij van 1968 tot 1972 hoofdredacteur was. Dat jaar trad hij aan als directeur van het Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken tevens hoofdredacteur van de *Internationale Spectator*.

Ook na zijn pensionering in 1982 bleef hij *Dezer Dagen* schrijven. Dagelijks fietste hij in alle vroegte van Leidschendam naar de Haagse binnenstad. Op de redactie van *NRC* rammelde hij op zijn ouderwetse typemachine, aan de computer waagde hij zich niet, en las er de binnen- en buitenlandse kranten en bladen en beantwoordde lezersbrieven. Pakweg om negen uur ging hij huiswaarts om verder te werken en na de lunch een middagdutje te doen.

Met zijn rubriek wilde hij zijn lezers tot nadenken stimuleren over de rol van macht in de internationale politiek. Hij bewonderde de Franse socioloog Raymond Aron. “Aron kon zaken op zo'n buitengewoon lucide wijze samenvatten, dat ik vaak dacht: god, dat ik daar nooit zelf opgekomen ben,” zei hij eens.

Journalistiek vond hij een intellectuele bezigheid. Je mocht van een journalist verwachten dat hij meer kennis heeft van de materie dan louter uit zijn artikel blijkt, zei hij. Toch vond hij het vak ook 'dilettantenwerk'.

Via Hoefnagels was hij in 1974 bij de Rotary gekomen. Hij had er al eerder een lezing gehouden over het Watergate-schandaal en was al lid geweest van clubs in Rotterdam, maar de bijeenkomsten daar vielen altijd samen met redactievergaderingen. In Den Haag kende hij ook al leden. Hij genoot er speciaal van de levensberichten. In een interview met de historische commissie roemde hij de bijdragen van Marianne van Beinum, Leenman en Chris van Veen.

Heldring genoot van de kameraadschappelijke en prettige sfeer, maar zag de Rotary niet als middel om vrienden te maken. Hij was sowieso geen man van praatjes en ook niet voor de gezelligheid. Door de Rotary had hij naar eigen zeggen een wijdere blik gekregen. Leden als Van Tuyl bewonderde hij om “zijn veelzijdige expertise en afwezigheid van ook maar enige hooghartigheid.”

In 2012, 52 jaar na zijn eerste aflevering van *Dezer Dagen*, meldde hij in diezelfde rubriek ermee op te houden “om niet in herhaling van uitgekauwde thema's” te vallen. Met zijn vertrek verdween een monument bij de krant.

Hij overleed in 2013 in Den Haag.

4g. ROB SOETENHORST (1917-2012)

Dat Rob Soetenhorst journalist zou worden zat er eigenlijk al vroeg in. Soetenhorst groeide op in de Anasstraat in Den Haag waar hij bevriend raakte met de familie Voskuil die in hetzelfde portiek woonde. Vader Klaas, later hoofdredacteur van Het Vrije Volk, zag in de jonge Soetenhorst al een journalist. Zoon Han Voskuil zou later de serie Het Bureau schrijven.

Tijdens zijn studie geschiedenis in Leiden speelde Soetenhorst toneel en verleende hand- en spandiensten bij het studentencabaret van Paul van Vliet en Floor Kist. Bij een sollicitatie bij Unilever kreeg hij het advies om maar stukjes te gaan schrijven.

En zo begon hij begin jaren vijftig als journalist bij het *Algemeen Handelsblad*. Bij de krant en het ernaast gelegen Café Scheltema voelde hij zich onder schrijvers als Kouwenaar, Nooteboom en Mulisch in zijn element. Nieuwe taken wachtten hem bij de Wereldomroep, de GPD en als hoofdredacteur bij het Leidsch Dagblad.

In 1971 vertrok hij naar het net uit een fusie ontstane *NRC Handelsblad* waar hij zich inzette om er echt één krant van te maken. Hij werd lid van de hoofdredactie en sloot zijn carrière af als hoofdredacteur van de Haagsche Courant.

Ontelbare voordrachten hield 'krantenman' Rob Soetenhorst voor de Rotary. Over de Amerikaanse politiek, literatuur of de journalistiek, de boekenwurm kon altijd wel een verhaal houden.

Hartstochtelijk beschreef hij in 2004 het boek *In Europa* van Geert Mak dat een bestseller zou worden en dat volgens Soetenhorst "pareltjes van verslaggeving" bevatte, zoals over Maks bezoek aan Volgograd. "Bekender als Stalingrad en nu het communistische Staphorst, de burcht van de oude orde binnen de oprukkende decadentie". Een bedrieglijke stad: want als het eenmaal nacht is gaat drie keer de telefoon naast Maks bed: "You need girl?"

Zijn lezingen voor de Rotary vormen een stukje persgeschiedenis. Zo beschrijft hij in 1978 hoe journalisten in de jaren vijftig nog onbekommerd verslag deden van wat er gebeurde of wat ze hadden gehoord. Die objectiviteit was een decennium later ver te zoeken. "De journalist gaat zijn persoonlijke benadering van het onderwerp benadrukken. Subjectiviteit nestelt zich in het journalistieke ambacht." De krant ontwikkelde zich volgens Soetenhorst gaandeweg tot een "dagelijks verschijnend opinieweekblad".

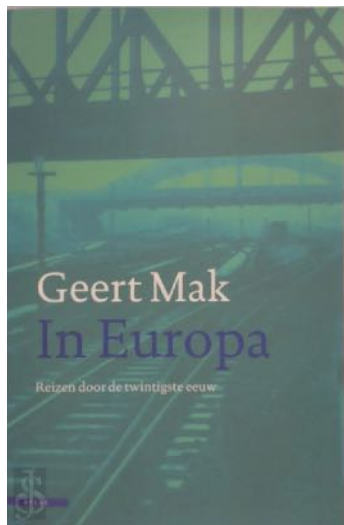
In 1986 ziet hij de kwaliteit van kranten toenemen. Ze berichten over steeds meer levensterreinen en burgers en organisaties krijgen ruimte op opiniepagina's. Er komen ook bijlages, waardoor de opiniebladen in de knel raken.

Na een bezoek in 1986 aan de Sovjet-Unie ziet hij dat Moskou er vrolijker uitziet dan bij eerdere bezoeken. Hij beschrijft een zomercafé waar vruchtensappen worden geschonken in de strijd tegen het alcoholmisbruik.

Maar de Sovjet-Unie kampt nog altijd met een 'minderwaardigheidscomplex' tegenover die andere supermacht, de Verenigde Staten. Soetenhorst signaleert hoe de in 1985 aangetreden leider Michail Gorbatsjov aarzelend streeft naar

ontwapening. Ondanks de net gebeurde ramp met de kerncentrale in Tsjernobyl mag Soetenhorst Kiev bezoeken. “Een mooie oude stad die het aanzien zeker waard is.” Op bezoek in Georgië drinkt hij lokale champagne. “Wij kunnen in Georgië al eeuwen met alcohol omgaan,” krijgt hij er te horen.

In 1988 verhaalt hij over de republikeinse conventie in New Orleans waar Ronald Reagan spreekt. Het kost Soetenhorst tien minuten om te zien dat de stokstijf staande vrouw achter de president wel degelijk de echte Nancy Reagan is en niet een bordkartonnen versie.

Met jurist, senator (D66), hoogleraar en cabaretière Jacqueline de Savornin Lohman (1933-2018) kreeg Soetenhorst drie kinderen die allen ook in de media terecht kwamen. Zij sprak in 1989 voor de Rotary over emancipatie en vroeg zich af waarom zij toch altijd de vuilnisbak buiten moest zetten. Mannen deden nou eenmaal binnenshuis niks, maar dat zou gaan veranderen, voorspelde ze.

4h. HANS HOEFNAGELS (1928-2015)

Krantenman Hans Hoefnagels gaf bij de Rotary boeiende beschouwingen over de pers, de toestand van het land en het buitenland. Zo belichtte hij in 1980 Amerikaanse presidenten. Een voor een recenseerde hij hen. Jimmy Carter zou volgens hem een voortreffelijke CDA'er zijn geweest. 'Een missionaris op zoek naar een missie.'

Reagan was volgens Hoefnagels een man die niet zei wat hij deed. Als aanstaand gouverneur van Californië beloofde hij de belastingen niet te verhogen, wat hij later wel deed en nog wel met 120 procent. Ook sprak hij zich uit tegen abortus. Vervolgens stond Reagan aan de wieg

van een van de meest liberale abortuswetten van Amerika.

Hoefnagels leerde het journalistieke vak bij het *Algemeen Handelsblad*, had collega's als de journalist/anarchist Anton Constandse en Henk Hofland, met wie hij een appartement deelde en werd voor die krant correspondent in Bonn.

Hij was hoofdredacteur (1967-1978) en directeur (1978-1989) van de *Haagsche Courant*. Samen met die andere Rotarian – hoofddirecteur Appie Sijthoff – maakte hij een moderne, zeer succesvolle krant. De eerste in Nederland die op de digitale toer ging.

Afgaande op een lezing over de krantenwereld, moet Hoefnagels een ziener zijn geweest. Al in 1969 kon hij zich voorstellen dat kranten ooit niet meer bezorgd zouden worden, maar via een antennesysteem bij de abonnees thuis zouden belanden. Later signaleert hij de opmars van het 'elektronische woord' maar verwacht toch dat het gedrukte woord niet zal verdwijnen, al zijn radio en televisie 'wel erg concurrerend'.

Hij schrok niet terug voor een beschouwing over drie generaties, twintigers, veertigers en zestigers. Dat deed hij met als gehoor Rotarians met zonen en dochters.

Op de krant was hij een afstandelijke man, die pijp rookte en in zijn driedelige pak in een wolk rook achter zijn grote houten bureau zat. Hij wenste op de werkvloer niet te worden getutoyeerd.

In 1976 had een van zijn verslaggevers, het latere Rotary-lid Jan Schinkelshoek, een primeur in handen toen hij vernam dat prins Bernhard steekpenningen van vliegtuigbouwer Lockheed in ontvangst had genomen. Hoefnagels weigerde het artikel te plaatsen. Schinkelshoek had maar één bron en één bron is in de journalistiek geen bron.

Even later kopte het *AD* dat de prins onschuldig was. Hoefnagels legde de pagina zwijgend op de tikmachine van Schinkelshoek. Enkele dagen later oordeelde de Commissie van Drie dat Bernhard wel degelijk in de fout was gegaan. "Toen ging ik heel brutaal naar Hoefnagels kamer en zei, ziet u nu wel meneer Hoefnagels," vertelt Schinkelshoek. "Maar toen ik later zelf hoofdredacteur van de *Haagsche Courant* was, concludeerde ik dat ik dezelfde beslissing zou hebben genomen."

Hoefnagels was een bezig baasje. Zo was hij actief in de VVD. Hij zou zelfs eens kandidaat-minister van Buitenlandse Zaken zijn geweest en was voorzitter van de

commissie voorlichting van de WRR. Ook was hij vicevoorzitter van Sociëteit De Witte en had hij een nevenfunctie bij de Wereldomroep.

Daarover moest hij dan maar eens vertellen, vond de programmacommissie. En zo weidde hij in 1985 uit over de korte golf en strooide hij met cijfers. Bij de *Omroep werkten toentertijd 6.000 mensen; bij de Wereldomroep 408*. 'Verschil moet er zijn,' zei Hoefnagels.

Na zijn pensionering in 1989 spreekt hij net zo gepassioneerd als hij deed over de media over het fenomeen binnenstad. De oud-krantenman was intussen voorzitter van de Stichting binnenstad en schetste hoe steden leegliepen, terwijl juist de binnensteden levendig zouden moeten blijven. Hij gruwde van de lege woonruimte boven winkels en de rolluiken die 's avonds omlaag gingen, wat de gezelligheid niet ten goede kwam. Een fenomeen dat tot de dag van vandaag speelt.

Haagsche Courant in de PlaspoelpolderRijswijk,

Haagsche Courant, Hofweg 1.

4i. SAMUEL (SAAM) NIJSTAD (1922-2011)

Saam Nijstad is in 1967 lid geworden van Rotary 's-Gravenhage, ondanks aanvankelijke bezwaren over 'al die oude mensen' die hij daar dacht te zullen aantreffen. Hij was een van de bekendste kunsthandelaars in Nederland, vooral dankzij het tv-programma *Tussen kunst en kitsch*.

Kunst was zijn lust en leven, vanaf zijn zesde wist hij al dat hij zijn vader als vierde generatie kunsthandelaar sinds 1862 zou opvolgen. Die gaf hem een strenge opleiding, waarbij hij zelf niet veel in te brengen had en alleen mocht luisteren. Totdat Saam een goed schilderij uit de 17^e eeuw op wist te sporen, waarna zijn vader hem meer zaken toevertrouwde.

Hij overleefde in de Tweede Wereldoorlog twee concentratiekampen, Westerbork en Theresienstadt en zelfs daar liet kunst hem niet los. In Westerbork zetten hij samen met de in bekende Leidse kunsthistoricus, professor Hans van der Waal, een kunstclubje op dat elke zondag bijeenkwam. Hij wist zeker dat na de oorlog de tijd van de kunst voor hem zou beginnen en dit optimisme kenmerkte hem in hoge mate.

In die tijd kwam de Rotary in Hotel Wittebrug bijeen en Saam vond er door zijn openheid en humor snel zijn plek. Hij sloot daar goede vriendschappen, de kwaliteit van de lezingen trok hem aan evenals de kennis en ervaring van zijn clubgenoten. In die tijd spraken leden elkaar alleen met de achternaam aan en waren er nog geen vrouwelijke leden.

Een van de leden, professor Jean Pierre Adrien François die in zijn werkkamer in het Vredespaleis kunst wilde, vroeg Saam er advies over. Zo ontstond een goede vriendschap, net als met andere Rotarians zoals Wim Couwenberg. "Als je jezelf niet kunt geven moet je geen lid worden, leden hebben er recht op te weten wie je bent en wat je bent. Als je wilt ontvangen, moet je eerst geven", zei hij, en bracht dit zelf in de praktijk.

Aanvankelijk was hij geen voorstander van de introductie van vrouwelijke leden, omdat hij vreesde dat het gevoel van mannenkameraadschap binnen de Rotary verloren zou gaan. Later gaf hij eerlijk toe dat hij zich daarin vergist had, maar hij voelde met hen nooit dezelfde nauwe vriendschapsband als met mannen.

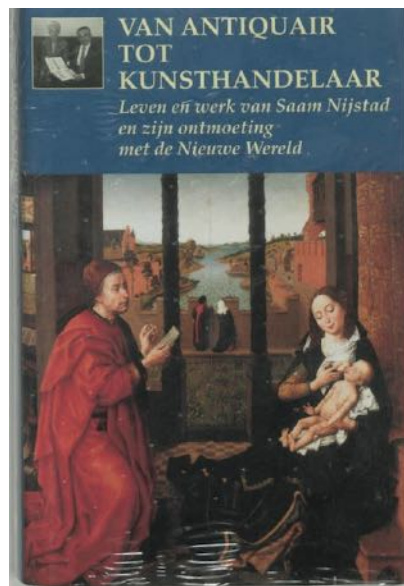
Saam gaf regelmatig werk- en levensberichten en nam de leden dan met levendige anekdotes en sprekende voorbeelden mee in zijn fascinerende wereld. Hij vond die twee moeilijk te scheiden want "ik heb in mijn leven nog nooit een dag gewerkt want kunst is mijn leven."

Behalve over 17^e eeuwse kunst hield hij ook een keer een lezing over Joodse humor, zijn Joodse achtergrond was voor hem zeer belangrijk en daar sprak hij graag over. Hij vertelde dat het Jiddisch van Franse Joden afkomstig is, die rond het jaar 1000 naar steden in het Duitse rijk vluchtten.

Als kleinzoon van een orthodoxe rabbi was hij aanvankelijk ook voor deze roeping voorbestemd, maar door de oorlogservaringen ontdekte hij dat er voor hem geen God bestond. Zijn geloof was voorbij, maar zijn Joodse identiteit bepaald niet. De liefde voor de Joodse cultuur, erfgoed en verhalen zat diep. Ook had hij

belangstelling voor andere culturen; in 1983 gaf hij een indrukwekkende lezing over zijn reis over de Nijl in Egypte waarin hij iedereen enthousiast maakte voor farao's en pyramides.

Saam was bescheiden, levendig en grappig, een echte expert die zeer goed en breed geïnformeerd was. Een ware kenner op zijn vakgebied en een symbool van de saamhorigheid van onze Rotaryclub.

4j. CORNELIS WILLEM (CEES) DUBBINK (1914-2014)

Geboren in Zaandijk als kind van twee onderwijzers, waar natuurlijk veel waarde werd gehecht aan leren, werd Kees Dubbink al snel een boekenmens. Dit werd versterkt door zijn rechtenstudie voor de oorlog in Amsterdam en latere carrière in de rechterlijke macht in Arnhem en Den Haag. Daarbij werd hij geholpen door professor Scheltema, ja familie van!

Door de nadruk op teksten en literatuur had hij de neiging om naar binnen gericht te zijn, maar de Rotary hielp hem om naar buiten te kijken en met andere beroepsgroepen in aanraking te komen. Dat was voor Dubbink een openbaring.

Eerst was hij Rotary-lid in Arnhem waar hij advocaat was. Dat was een veel informelere club dan Rotary 's-Gravenhage, met een toneelclub en een zangkwartet waar hij zijn talenten kon laten zien. In 1956 werd Cees benoemd tot raadsheer in de Hoge Raad, waarvan hij voorzitter was tussen 1978 en 1981.

Vanaf dat moment werd hij lid van onze club. Vooral het service-element sprak hem zeer aan, evenals het diverse ledenbestand met ook toen al veel scherpzinnige geesten. Dat er soms wat neerbuigend over Rotaryclubs in de regio werd gepraat als 'provinciaalse clubs' deerde hem niet. Hij voelde zich vanaf het begin happy bij de Haagse club, waar felle woordenwisselingen werden gevoerd in een informele sfeer.

De lunch met voordrachten door eigen leden vond Dubbink een vondst, omdat dit het onderlinge contact versterkte. Je leert elkaar daardoor beter kennen. Het ging er vroeger sowieso wat losser aan toe. Sprekers werden vaak geïnterrupteerd. De echte Hagenaars kenden elkaar vaak al van de lagere school.

'Attendance' was belangrijk, je werd geacht heel regelmatig te komen en dat was een zwaarwegende plicht. De avondjes van zes vond hij bijzonder aardig, omdat je er wat persoonlijker dingen hoorde. In de jaren zestig werd Dubbink zelf voorzitter en toen werd er veel sociaal werk gedaan met bijvoorbeeld de mytylschool voor gehandicapten. Op een avond moest hij een verlamd meisje naar de clubavond brengen, waardoor hij zich realiseerde dat je daardoor echt betrokken raakt bij iemand met een ander en moeilijk leven.

Dubbink keek met dankbaarheid terug op zijn jarenlange lidmaatschap van de Rotary, want zoals hij in een interview zei met zijn kenmerkende Dubbinklachje: "de kring is er altijd, je voelt je er zo vertrouwd, je wordt er in ondergedompeld." Ook als netwerk was de Rotary belangrijk voor hem, want daardoor kwam hij in het bestuur van het Juliana Kinderziekenhuis.

Kees Dubbink was een actief lid van de Rotary, hij hield regelmatig lezingen over zijn vakgebied en publiceerde daar ook over. In 1980 verscheen er een kritisch opiniestuk van zijn hand in *NRC* over het kraakpand de Grote Keizer in Amsterdam, waar volgens hem de staat onvoldoende tegen optrad.

Onze parlementaire democratie dreigt een “actiedemocratie” te worden, vreesde hij, waarbij de druk van onderop groot is. Hij maakte zich zorgen over de tendens in de jaren tachtig om rechters in te schakelen zodra men ergens ontevreden over is, waarbij de Hoge Raad een soort plaatsvervangend wetgevend orgaan is geworden. De rechtspraak speelde een steeds grotere rol in de Trias Politica, waardoor het vertrouwen van de burger wordt ondermijnd. What's new...

Hij hield van geschiedenis en reizen waarbij Griekenland en Kreta zijn speciale belangstelling had. Niet vreemd, want hier komen beide liefdes samen. Zijn kennis van het eiland was enorm. Dat de bewoners van dit eiland volgens hem onbetrouwbaar zijn komt voort uit de “systematische overheersing waaronder de Kretenzers hebben gezocht”. Op latere leeftijd werd zijn belangstelling nog breder. Zo hield hij in 2011 een clublezing over Iran en Khomeiny als dichter. Daarbij ging hij in op de eeuwenoude Perzische dichtkunst, waarin martelaarschap centraal staat. Ben Droste vroeg hem hoe hij bij dit onderwerp kwam, waarop Kees met een kwinkslag zei dat “zijn toenemende jeugdige nieuwsgierigheid bij het ouder worden hem naar veel nieuwe terreinen brengt.”

Het afscheid van Cees Dubbink op 23 september 2011

4k. CEES FASSEUR (1938-2016)

Van Wetten tot Koningshuis

Een man die meewerkte aan belangrijke wetten, promoveerde op het cultuurstelsel in Nederlands-Indië, de beroemde Excessennota schreef over de 'politioenele acties' in Indië en de geschiedenis van het Koningshuis beschreef, waaronder de tweedelige biografie over koningin Wilhelmina.

Vooral geschriften over het kolonialisme en dekolonisatie hadden vaak een politieke en morele lading. Zo niet bij Cees Fasseur. "Ik heb een voorkeur voor een relativerende, een licht ironische benadering van het verleden en daarin past slechts bij hoge uitzondering morele verontwaardiging", zei hij eens. De lezer kon zijn eigen conclusies wel trekken. "Mijn boeken heb ik alle *tongue in cheek* geschreven. Ironie en understatement zijn mijn wapens."

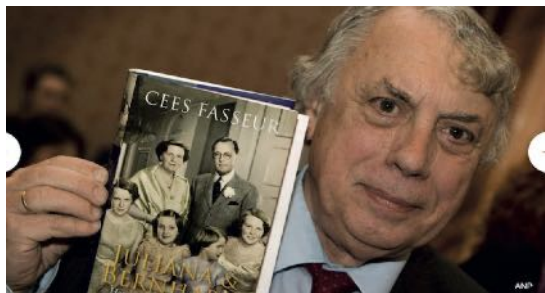
Erudiet, scherpzinnig, een aangenaam gesprekspartner met een enorm gevoel voor humor, zo herinneren Rotarians de historicus en jurist Fasseur, die ook lid was van Sociëteit De Witte en de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde. Overal verscheen hij met de nodige schwung.

Fasseur werd in 1938 geboren in Balikpapan in Nederlands-Indië, waar zijn vader werkte voor de Bataafse Petroleum Maatschappij. Met zijn moeder en zusje zat hij in een Jappenkamp. Als hij er al een trauma aan had overgehouden, gaf hij er nooit blijk van.

In 1946 vestigde het gezin zich in Leiden, waar Fasseur scheikunde ging studeren, maar al op dag één zoveel glasschade veroorzaakte in het laboratorium dat hij snel overstapte op rechten en geschiedenis. Hij combineerde dat met een intensief studentenleven en schreef een proefschrift over Otto van Rees, liberaal in Indië, ook wel Koning Otto genoemd.

Als ambtenaar op het ministerie van Justitie deelde Fasseur een kamer met Dries van Agt. Die stelde zich later als minister, volgens critici, slap op in de zaak Menten. Fasseur hielp Van Agt met diens verdediging, maar zat tussen twee vuren omdat Van Agts opponent, PvdA-Kamerlid Aad Kosto, met Fasseur op de middelbare school had gezeten.

Hij werd hoogleraar geschiedenis van Zuidoost-Azië (1986-2001) in Leiden en raadsheer bij het gerechtshof in Amsterdam, maar zou nog vaak dicht bij het politieke vuur zitten. Zo was hij lid van de Commissie van Toezicht op de Nederlandse Inlichtingendiensten en van de Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak (commissie-Davids). Hij stond ook aan de wieg van de abortuswet en droeg bij aan de euthanasiewetgeving en de politiewet.

Vooraf Fasseurs boeken over de Oranjes, waarmee hij een groot publiek bereikte, leverden bij de Rotary boeiende voordrachten op, bijvoorbeeld over het in 1956 bijna gesneefde huwelijk van koningin Juliana en prins Bernhard. Vrouwelijke Rotarians vonden dat hij te veel sympathie opbracht voor prins Bernhard.

De rol van gebedsgenezers Greet Hofmans was na Fasseurs voordracht voer voor discussie. Heldring zei dat Bernhard dan wel een schavuit was, maar wel de monarchie had gered. Op een vraag van Ernst Numann zei Fasseur dat Hofmans Juliana niet had beïnvloed bij haar beslissing om geen doodvonnissen van Duitse

oorlogsmisdadigers te tekenen. Frederik Enschedé had Hofmans ontmoet en noemde haar “benauwend, zwart-wit denkend en dwingend.”

Fasseur was ook biograaf van Pieter Sjoerds Gerbrandy, minister-president in de Tweede Wereldoorlog en woonde zelf in de naar Gerbrandy genoemde straat. Bij de kinderen in de buurt stond de oud-premier bekend als ‘opa Piet Snor’. Hij zou onder de plak van zijn vrouw hebben gezeten. ‘Had zij genoeg van de schrijfarbeid van haar man, dan placht zij met één machtige armzwaai zijn bureau schoon te vegen onder de dwingende uitnodiging zich bij haar in de huiskamer te vervoegen.’

In 2016, twee jaar na het verschijnen van deze biografie, overleed Fasseur onverwacht door complicaties bij een operatie. Op zijn begrafenis leidden vrolijke herinneringen geregeld tot daverend gelach, passend bij de humorist die met zoveel zwier had geleefd.

4I. DICK VAN DE KAA (1933)

Cijfers, grafieken, data! Dick van de Kaa overlaadde de Rotarians ermee tijdens veelvuldige lezingen. Het gevolg was dat de leden goed op de hoogte bleven van de ontwikkelingen op het gebied van de demografie, het terrein waarop Van de Kaa als groot specialist geldt.

Na een studie sociale geografie ging hij als dienstplichtig mariniersofficier naar Nederlands Nieuw-Guinea om al na een paar maanden terug te keren. Hem was gevraagd te helpen bij het opzetten en uitvoeren van een demografisch onderzoek in Nederlands Nieuw-Guinea. Hij keerde terug voor veldwerk en publiceerde onderzoeken die tot in Australië opvielen.

De Australian National University vroeg hem om gelijksoortig onderzoek te doen in Papua-Nieuw-Guinea. In 1971 promoveerde hij op het proefschrift: *The Demography of Papua and New Guinea's Indigenous Population*.

In datzelfde jaar keerde hij naar Nederland terug om de eerste directeur te worden van het Nederlands Interuniversitair Demografisch Instituut (NIDI) in Den Haag.

Zijn wetenschappelijke carrière verliep voorspoedig. Hij werd benoemd tot buitengewoon hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam; hij werd gekozen tot lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en bekleedde diverse wetenschappelijke en bestuurlijke functies. Een benoeming tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw volgde.

Hij eindigde zijn loopbaan als Directeur van het NIAS, het Netherlands Institute for Advanced Studies in the Humanities and Social Sciences.

Voor de demografie nam de belangstelling na de eerste VN Bevolkingsconferentie in Belgrado in 1967 zeer toe. Niettemin bleek uit

De Perzische tuin bij het NIAS

De uitbreiding van het NIAS, kamers voor de fellows en een vergaderzaal

wetenschappelijk onderzoek dat van lager opgeleide vrouwen nog niet de helft effectieve geboorteregeling toepaste.

Als secretaris van de in 1972 geïnstalleerde Staatscommissie Bevolkingsvraagstukken - Commissie Muntendam - zag hij hoe 'politiek' het bevolkingsvraagstuk was. Zo wilden de progressieve commissieleden Jan Pen en Jan Tinbergen een maximale omvang van de Nederlandse bevolking van 10 miljoen. Maar Van de Kaa wees hen erop dat dit alleen met machinegeweren" te verwezenlijken was.

In de conservatieve hoek waren christendemocraten Hannie van Leeuwen en Til Gardeniers beducht voor een liberalere abortuswetgeving. Gardeniers zou in 1977 de cruciale aanbeveling van de Staatscommissie - met spoed maatregelen om de bevolkingsgroei af te remmen - in de media afdoen als wetenschappelijk gefundeerde onzin

Onbegrijpelijk was haar kritiek niet. Het aantal geboorten daalde vanaf begin jaren zeventig immers al onder invloed van ontkerkelijking, emancipatie, individualisering en de pil.

Demograaf Van de Kaa signaleerde veel bestuurlijke desinteresse van politiek Den Haag voor bevolkingsvraagstukken. Zo werd de subsidie voor het NIDI in 2012 geheel geschrapt door Rutte II. Het wetenschappelijk peil van de demografie is hoger dan ooit, concludeerde Van de Kaa bitter. Maar de beleidsmatige benutting ervan blijft daarbij achter. In 2018 kreeg hij goede hoop toen de politiek riep om een onderzoek naar de bevolkingsgroei, uitmondend in opnieuw een Staatscommissie die in 2023 rapporteerde.

Dick van de Kaa was een actieve Rotarian; hij was voorzitter in 1990/91 en dat hij veel lezingen gaf lag wellicht aan zijn accommoderende karakter; hij vond het volgens eigen zeggen moeilijk om nee te zeggen, maar was niet van plan hier iets aan te doen.

Van de Kaa hield zich ook als een van de eersten bezig met statistische vooruitzichten op de toekomstige arbeidsmarkt. Nederland wilde zichzelf nooit immigratieland noemen, hoewel het dat sinds de jaren zeventig feitelijk wel is. Maar zijn advies begin jaren tachtig om dat officieel te erkennen en er beleid op te voeren – mensen selecteren aan wie samenleving en arbeidsmarkt behoefte hebben – werd genegeerd. Hij vindt het nog steeds een grote fout, vooral ook omdat hij zelf in Australië de voordelen ervan had gezien.

Dick van de Kaa heeft internationaal aanzien en als directeur van de World Fertility Survey in Londen, adviseerde hij in 1982 zelfs China over vruchtbaarheidsonderzoek onder 100 miljoen deelnemers. Aanleiding was de een-kind-politiek die het geboortecijfer had laten dalen van 37 per 1000 inwoners in 1953 tot 18 per 1000 inwoners in 1981.

Ook nam hij deel aan vele VN-Worldpopulation Conferenties.

Fellowship, onderlinge kameraadschap en hechte banden binnen de Rotary waren voor hem waarden die hij graag uitdroeg tijdens zijn voorzitterschap. Een grotere club was niet zijn doel, maar wel een hechtere door hogere deelnemersaantallen en doeltreffende community services

Dick van de Kaa werd in 1987 lid en nam in 2019 afscheid van de Rotary.

4m. PAUL GERRETSEN (1945)

'Ik was een 'kuiken' toen ik in 1977 bij de Rotary kwam. Een dertiger, een piepjong lid tussen overwegend ouderen. De ouderen knikten me vriendelijk toe,' zegt Paul Gerretsen.

Hij weet nog goed hoe vereerd hij was toen hij door Saam Nijstad werd voorgedragen. "Dat was een hele eer. De Rotary 's-Gravenhage had een enorme status. Er zaten veel bobo's in. Persoonlijkheden als Heldring, Dubbink en Cath. Ik was lid van de Ronde Tafel en daar moest je op een gegeven moment uit. Dan was het prachtig om voor de Rotary te worden gevraagd. Ja, tijden veranderen. Nu is dat wel anders," zegt Gerretsen.

Ten tijde van zijn aantreden bij de Rotary was de in Groningen opgeleide historicus rector van het Vrijzinnig-Christelijk Lyceum (VCL), waar ook de zonen van koningin Beatrix en prins Claus op school zaten.

Gerretsen had zelf lesgegeven aan het Nederlands Lyceum in Den Haag waar hij ook het toneel regisseerde, maar het begon met het opzetten van een dissertatie, want de wetenschap trok hem. Maar dat kwam er door zijn drukke baan toen nog niet van.

Als rector werd op het VCL niet alleen van hem verwacht dat hij bestuurde, maar ook dat hij zichtbaar was. Hij hield talloze verhalen voor de leerlingen, 'preekjes' genoemd. Het kon ook heel klein zijn, bepaalde ervaringen die je als mens hebt. "Daarnaast gebruikte ik ook wel een schilderij of een muziekfragment als uitgangspunt."

Gerretsen had een eigen stijl van kijken en vertellen en paste die bijvoorbeeld toe op de traditionele schoolreis naar Rome. "Michelangelo's koepel van de St. Pieter had de bedoeling dat je als beschouwer als het ware omhoog gezogen werd, een transformatie onderging. Dat effect is later tenietgedaan, doordat er aan de voorkant dat lange schip is gebouwd. Om de kinderen de oorspronkelijke bedoeling van die koepel toch te laten ervaren, liet ik ze de eerste 200 meter alleen maar naar de grond kijken en zei ik: Kijk nu naar boven, maar blijf doorlopen. Zo konden ze de werking van de koepel lijfelijk ondergaan. Dat beklijft beter dan informatie over stijl, bouwmeester en dergelijke."

Gerretsen was volop actief in Den Haag bijvoorbeeld als voorzitter van het Kloosterkerkbestuur. Als rector kon hij zich vrijmaken om naar de vrijdagse lunchbijeenkomsten van de Rotary te gaan. "Het was een echte lezingenclub waarin alles geschiedde in volle glorie, stijlvol en met de bijbehorende rituelen. Zeker toen de club nog in Hotel Wittebrug bijeenkwam," herinnert hij zich.

De grandeur van dat vijfsterrenhotel op de hoek van de Nieuwe Parklaan-Badhuisweg, waar de Britse koningin Elizabeth eens logeerde, straalde met zijn grandeur af op de Rotary. Het hotel had met zijn wenteltrappen, kroonluchters en marmer de uitstraling van een paleis. Maar in 1972 was het gedaan. Tijden veranderden. Scheveningen trok een minder chique publiek en het hotel sloot zijn deuren.

De verhalen van clubleden en gastsprekers bij de Rotary waren volgens Gerretsen "allemaal top" en de sfeer was altijd gezellig. "Je kreeg met iedereen een band, ook

al omdat we telkens van tafelplek wisselden.” Voorzitter van de club is hij nooit geworden, wel programcommissaris.

Zijn lezingen gingen over uiteenlopende onderwerpen. De relatie tussen het westerse en oosterse denken, het nut van de studie van klassieke talen, normverschuiving in opvoeding en onderwijs, Bach, maar ook over Luther, Mozart en Karel Appel tussen wie hij overeenkomsten zag. Zelfs de 'ster van Bethlehem' bevatte voor Gerretsen geen geheimen. Toen hij nog geen lid was, presteerde hij het om de Rotary te trakteren op een lezing over de existentiële kant van Karl Marx die hij beschreef als bevlogen Sartre-achtige jongeman.

De 'attendance', min of meer verplichte aanwezigheid, was indertijd nog erg belangrijk bij de Rotary. Gerretsens aanstelling als bibliothecaris van de Universiteitsbibliotheek Leiden betekende dat hij amper nog tijd had om naar de lunches te komen. “Ik heb het toen nog zes jaar volgehouden, maar heb in 2000 afscheid genomen. Het was niet te combineren.”

In al die jaren is hij actief gebleven. Na zijn pensioen promoveerde hij op zogeheten 'ethische' theologen binnen de Hervormde Kerk Daniël Chantepie de la Saussaye (1818-1874) en Jan Hendrik Gerretsen (1867-1923). De laatste was zijn grootvader.

Paul Gerretsen was rector van het VCL in Den Haag

En later was hij hoofdbibliothecaris van de Uniuversiteit Leiden

4n. INEZ DE BEAUFORT (1954)

Inez de Beaufort werd in 2002 lid van de Rotary. Op een dag hield Rotarian Eugenie Boer-Dirks een voordracht over Zwarte Piet in de kunst. Inez moest het verslag maken. "Omdat dit op 5 december was, heb ik dat toen op rijm gemaakt. Dat was nooit gebeurd," vertelt Inez, die zelfs haar levensbericht in dichtvorm presenteerde.

Ze weet ook nog dat ze een keer vergat dat ze verslagdienst had. "Toen moest ik later als straf een borrel aanbieden aan de hele Rotary. Toen waren we nog met tachtig of zo. Daar baalde ik ontzettend van. Ik vond het niet proportioneel."

Het illustreert hoe streng het er toentertijd aan toe ging. Het was ook een tijd dat de omgangsvormen nog wat corporaal waren.

Inez de Beaufort is een van de grondleggers van de medische ethiek in Nederland. Ze werd door Saam Nijstad gevraagd om lid te worden van de Rotary. "Hij was de beste vriend van mijn schoonvader Kees Cath, die ook lid was. Saam was een fenomeen. Zoals de voormalige minister van Onderwijs en burgemeester van Den Haag Wim Deetman. Hij vertelde een keer over zijn onderzoek naar misbruik in de katholieke kerk. Dat was fantastisch. En zo had je meer van die *characters*. Zeker toen ik net bij de Rotary was, werd ik daar best een beetje verlegen van."

Ze keek op tegen al die mannen, terwijl ze zelf al hoogleraar was. Inez studeerde in 1979 in Utrecht af in de godgeleerdheid op de doctoraalscriptie Euthanasie: rechten en redenen. In 1985 promoveerde ze cum laude in Groningen op het proefschrift getiteld *Ethiek en medische experimenten met mensen*. Daarna werkte zij bij het Instituut voor Bio-ethiek in Maastricht om in 1992 hoogleraar te worden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. In 1998 bekleedde zij de Johanna Bijtelleerstoel in Groningen genoemd naar de embryoloog Bijtel. Ook was ze gasthoogleraar in Manchester (2010-2012).

De Kwestie, Praktijkboek ethiek voor de gezondheidszorg.

Inez publiceerde boeken en artikelen, zoals het *Handboek gezondheidsethiek* met Heleen Dupuis en *De Kwestie, Praktijkboek ethiek voor de gezondheidszorg*. Ze gaf lezingen en was in 1994 te gast in het VPRO televisieprogramma *Zomergasten*. In 2008 was ze een van de drie auteurs van de roman *De geheugenfluisteraars*. Ze zat in vele adviescommissies en was lid van de Toetsingscommissie Euthanasie. Inez is nog altijd erelid van de Gezondheidsraad en leverde talloze bijdragen aan de ontwikkeling en discussies rond de Embryowet, de Wet Medisch Wetenschappelijk Onderzoek met Mensen en de Euthanasiewet. Ook richtte ze het Centrum voor Ethiek en Gezondheid op.

Regelmatig sprak Inez bij de Rotary over de vorderingen in de medische ethiek, zoals rond experimenten met embryo's. Als inmiddels zeventigjarige zit ze nog altijd een paar commissies voor. Opvallend genoeg heeft ze in de Rotary nooit een bestuurlijke functie bekleed.

“Soms dacht ik dat ik links en rechts werd ingehaald. Maar ik denk eigenlijk dat ik ook de tijd niet had gehad. Ik voedde lange tijd in mijn eentje drie kinderen op. En dan de baan en al die nevenfuncties. En dan ook nog in het Rotarybestuur, nee dat was me nooit gelukt.”

De jaren met maar weinig vrouwelijke leden vond ze soms lastig. “Dan moet je echt je plek vinden tussen al die gewichtige mannen. En dan voeg je je bij de aardige mannen, degenen die jou ook wat ruimte geven. Na mijn scheiding en de verhuizing ben ik er twee maanden uit geweest. Nu zou je zeggen dat ik een burn-out had. Toen hoorde ik niks van de Rotary. Ik had het gevoel dat niemand echt een idee heeft van wat er allemaal in je leven gebeurt. Dat stelde me teleur.”

Weggaan overwoog ze nooit. Daar vindt ze de club veel te leuk voor. Ze betreurt het dalende ledental en de vergrijzing. “Veertigers hebben we amper nog. Ik snap het wel. Hoe zouden jongeren dat ook moeten combineren met die drukke levens van beide partners in gezinnen? Dat kan ook bijna niet.”

Ze heeft altijd gewerkt. Was het niet als hoogleraar dan wel thuis. “Tijd voor mezelf had ik amper. Ik wilde carrière maken. Dat is gelukt, ook omdat mijn kinderen niet lastig waren. Ik heb uit het niks een goede afdeling opgebouwd en veel gedaan aan de internationalisering van het vak. Een jaar lang kostte de organisatie van een wereldcongres waarmee op het Erasmus alle grote ethici van de wereld in huis hadden. Dat was geweldig.”

Het niveau van de voordrachten bij de Rotary vindt ze hoog en ze geniet van de persoonlijkheden in de club. ‘Ik heb mensen ontmoet die ik anders nooit zou spreken. Mensen uit andere vakgebieden. Dat vind ik nog steeds heel erg leuk. Via Sijbren Cnossen kwam ik in het bestuur van het Mullerfonds terecht. Dat heb ik lang met plezier gedaan.’

Inez is tuk op avondjes van zes. “Dat is een uitgelezen kans om andere leden beter te leren kennen. Ik heb het zelf ook geregeld gedaan. Maar dan loop ik almaar te rennen. Laatst kregen we bij een avondje om tien uur bitterballen. Dat zou ik nooit redden. Zoals de mannen een vrouw hebben die hen verzorgt, dat lijkt me heerlijk.”

Omdat ze op vrijdag thuis werkte, fietste ze snel heen en weer naar de lunchbijeenkomst. Daardoor had ze een behoorlijke attendance. Ze ziet met lede ogen dat sommige Rotarians amper nog komen. De club zou daar misschien wat meer op moeten letten.

Ook zou wat meer moeten worden geïnvesteerd in persoonlijke contacten en in de levensberichten. Leden bij wie het al lang is geleden zouden in haar ogen best wel weer een levensbericht kunnen houden. Ook al omdat er intussen weer veel is gebeurd in het leven.

Ze mist echte vaklui bij de Rotary. Dat was nooit bespreekbaar in de club. “Ik hoor van vrienden die in andere Rotary’s zitten die wel wat meer middenstanders of ambachtslui in hun midden hebben. Waarom geen lokale slager? Wij zijn wat dat betreft wel heel erg intellectueel.”

En misschien ook wel elitair? “Een beetje wel. Nou een beetje? Heel erg. Ja tuurlijk. Dat is ook de charme van de club. Ik ben heel blij dat we Roel van Oosten en Konstantyn Napolov hebben die de cultuur vertegenwoordigen. We zijn natuurlijk heel geprivilegieerde mensen.”

Rotary 's-Gravenhage heeft niet veel eigen activiteiten. Financieringen van projecten gebeurt veelal vanuit de contributie. "Ik schaam me daar een beetje voor eigenlijk, want ik doe het zelf ook niet. Geen tijd."

Inez is gek op reizen, verzamelt messenleggers, noemt zichzelf 'theater- en filmgek' en heeft een abonnement op bijna alle streamingsdiensten. Toen ze nog werkte haalde ze een groot Europees onderzoeksproject binnen over medische ethiek in films. "Dat was perfect voor mij. Toen heb ik een half jaar films kunnen kijken."

Bij het afscheid van de Erasmus universiteit is dit boekje gemaakt

4o. PAUL SCHNABEL (1948)

In zijn regelmatige lezingen deelde socioloog en hoogleraar Paul Schnabel graag zijn visie op en analyse van de landelijke politiek.

Als directeur van het Sociaal Cultureel Planbureau van 1998-2013 (en lid van de Eerste Kamer van 2015-2019) had hij daar als geen ander zicht op. Door zijn grote verteltalent wist hij zijn publiek altijd aan zich te kluisteren.

Zo vernamen de leden al vroeg dat de Nederlanders tevreden waren over hun eigen leven, maar niet zo met de stand van het land. Het bleek de opmerkelijke uitkomst van SCP-onderzoek. Schnabel publiceerde er later een boek over *Met mij gaat het goed, met ons gaat het slecht*.

Zijn inzichten waren soms voorspellend. Zo zei hij in een voordracht in 2002 al dat politieke partijen het vermogen leken te hebben verloren om zich sterk van elkaar te onderscheiden. *The end of history/ideology* in zijn ogen, naar het boek van Francis Fukuyama uit 1992. Wel was het vertrouwen in de regering toen nog het hoogste in Europa: 70% volgens de Eurobarometer.

Hij zag toen al in dat een populistische partij als de LPF-dingen duidelijk zegt en situaties helder maakt, in tegenstelling tot de grote partijen die niet meer goed weten wat kiezers van hen verlangen.

Zijn werk reikte verder dan het SCP, zo zat en leidde hij talloze adviescommissies en publiceerde hij columns in *NRC* en het *FD*. Na zijn pensionering was hij nog twee jaar Kroonlid van de Sociaal-Economische Raad.

Dat Schnabel niet alleen een groot politiek duider is, maar ook over andere talenten beschikt, zagen we op 24 december 2004, toen hij de ontwikkeling van het Kerstverhaal in de beeldende kunst besprak op een boeiende en geestige manier: de rol en geschenken van de drie wijzen, de kerststal, Maria's kleding, de rol van Jozef als bedrogen echtgenoot.

Tijdens de dinerbijeenkomst in het Promenadehotel in 2010 liet hij zijn licht schijnen over de toekomst van ons koningshuis na tweehonderd jaar. Een aantal van zijn goed onderbouwde adviezen lijkt koning Willem-Alexander zich ter harte hebben genomen.

De erudiete Schnabel viel op Rotary-bijeenkomsten op door zijn modieuzere kleding dan de leden doorgaans dragen. Een echte gentleman.

Het lidmaatschap van de Eerste Kamer (D66) beviel hem minder dan zijn werk bij het SCP. 'Ik ben wetenschapper, bestuurder en adviseur, geen politicus. Dat heb ik onderschat. Ik ben niet zo'n vragensteller; meer een verteller,' zei hij. 'Het is mooi geweest. Het was een voorrecht altijd gevraagd te worden. Ik ben zeventig. Je moet accepteren dat je tijd voorbij is.'

De Rotary verliet de in Zeist woonachtige Schnabel bij zijn vertrek bij het SCP. Maar hij komt nog geregeld voor een lezing naar onze lunchbijeenkomst.

TOT SLOT

Zoals al in de inleiding verteld, is het schrijven van een boek over 100 jaar Rotary geen sinecure. Deels omdat veel materiaal niet voorhanden was. Maar ook omdat belangen en opvattingen een rol spelen. Wat moet er wel in en wat niet? Staat alles er wel goed in of moet het anders? Een boek schrijven is echter niet een democratisch proces. De werkgroep bewaakte in inhoud. Maar de schrijvers hebben uiteindelijk met hun pen bepaald wat en hoe het erin komt. En de eindschrijver/eindredacteur heeft het zo geschreven en verwerkt dat het een leesbaar boek is geworden en niet een checklist van belangen en wensen. Dit betekent dat er veel in dit boek staat, maar veel ook niet. Niet alle evenementen zijn beschreven, niet alle leden zijn omschreven (ook al telde en telt deze club alleen maar memorabele leden), niet alle acties zijn opgenomen en niet alle feiten staan hierin.

Bedoeling was een leesbaar boek te maken dat uitnodigt tot lezen. Wij hopen dat dit gelukt is. Voor de zekerheid hebben een paar mensen het boek gelezen op fouten in taal en in feiten. Dank daarom aan Fred Brom, Hans Gelderblom, Paul Elsinger, Liesbeth Frequin en Theo Oskam. Maar het kan zijn dat er nog onjuistheden in staan. Daarvoor nemen wij onze verantwoordelijkheid. Onze excuses als dat het geval is. Het kan ook zijn dat wij nog belangrijke punten niet hebben opgenomen in het boek. Maar 'schrijven is schrappen' is het bekende motto. Dus onze excuses als wij niet alle daden en acties en namen hebben opgenomen. Ook dat is onze verantwoordelijkheid.

Met uitgever Theo Oskam verzorgen wij deze speciale uitgave. Dank Theo dat jij dit belangeloos doet. Het maakt dat wij dit boek kunnen uitgeven binnen het (beperkte) budget dat wij hebben als Rotaryclub.

Namens Fred Brom, Carla Joosten, Bea ten Tuischer, Maarten Grasveld, Claudine Chavannes-Mazel en Gijs Verdoes Kleijn

Mark Frequin